

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Kriminalita dětí a mládeže na Opavsku

Lucie Blahetová

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Blahetová**
Osobní číslo: **E15110**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Název tématu: **Kriminalita dětí a mládeže na Opavsku**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se bude zabývat problematikou kriminality páchané dětmi a mladistvými, pozornost bude věnována příčinám a projevům této trestné činnosti, jakož i sankcím, které za ni mohou být ukládány. Záměrem práce bude posouzení vývoje a struktury kriminality dětí a mládeže na území okresu Opava.

Osnova:

- Problematika kriminality a její prevence.
- Kriminalita dětí a mládeže - její příčiny, projevy a sankce.
- Charakteristika okresu Opava.
- Struktura a vývoj trestných činů páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HULMÁKOVÁ, J. Trestání delikventní mládeže. Praha: C.H. Beck, 2013. 235 s. ISBN 978-80-7400-450-6.

KRULICHOVÁ, E. a kol. Delikvence mládeže: trendy a souvislosti. Praha: Triton, 2015. 231 s. ISBN 978-80-7387-860-3.

MARTÍNEK, Z. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Praha: Grada, 2015. 190 s. ISBN 978-80-247-5309-6.

MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

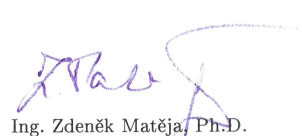
Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2018**

doc. Ing. Romana Provaníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 18. 4. 2018

Lucie Blahetová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce panu Ing. Zdeňku Matějovi Ph.D. za odbornou pomoc, připomínky a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Další poděkování patří Michalovi Kurkovi, který mi poskytl statistické podklady a informace k zpracování bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěla vyjádřit poděkování rodině, která mi byla nápomocná v období studia a stála při mně.

ANOTACE

Práce se zabývá kriminalitou páchanou dětmi a mládeží v regionu Opava. Cílem bakalářské práce je posouzení vývoje a struktury kriminality dětí a mládeže na území okresu Opava v letech 2011 až 2015. Nejprve jsou vymezeny důležité související pojmy, následně je řešena problematika příčin a projevů kriminality, její prevence a důsledky. Dále jsou prezentovány výsledky provedené analýzy vývoje a struktury kriminality dětí a mládeže v okrese Opava.

KLÍČOVÁ SLOVA

Kriminalita, děti a mladiství, okres Opava, prevence kriminality, příčiny a projevy kriminality

TITLE

Criminality of children and youth in the Opava Region

ANNOTATION

This Bachelor Thesis is focused on criminal activity committed by children and youth in the region Opava. The goal of this work is to consider a development and structure of criminality committed by children and youth in the region Opava between 2011 and 2015. Firstly, there are defined necessary legal and important terms, followed by analysis on the problem of causes and effects of criminality, and as least but not last prevention and consequences of the criminality. Then are presented the conclusions of created analysis of development on structure criminality of children and youth in the region Opava.

KEYWORDS

Criminality, children and youth, district of Opava, prevention of the criminality, causes and show of the criminality

OBSAH

ÚVOD	11
1 CHARAKTERISTIKA OKRESU OPAVA	13
2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	17
2.1 MLÁDEŽ – DÍTĚ – MLADISTVÝ	17
2.2 DELIKVENCE	17
2.3 KRIMINOLOGIE – KRIMINALISTIKA – KRIMINALITA	19
2.4 TRESTNÝ ČIN	20
3 PŘÍČINY A PROJEVY KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	22
3.1 PSYCHOSOCIÁLNÍ VÝVOJ	22
3.2 RODINA	22
3.3 ŠKOLA	24
3.4 VLIV SUBKULTURY	25
3.5 MÉDIA	26
3.6 PORUCHY CHOVÁNÍ	26
3.7 PROJEVY KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	28
4 PREVENCE KRIMINÁLNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE	31
4.1 CÍLOVÉ SKUPINY PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ	32
4.2 PŘEDŠKOLNÍ PROGRAMY PRO DĚTI	33
4.3 PROGRAMY URČENÉ RODIČŮM	33
4.4 PROGRAMY VÁZANÉ NA ŠKOLU	34
4.5 VRSTEVNICKÉ PROGRAMY	34
4.6 KOMUNITNÍ PROGRAMY	35
4.7 PROGRAMY PODPORUJÍCÍ PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ	36
4.8 STÁTNÍ PROGRAMY PREVENCE V ČESKÉ REPUBLICE	36
5 DŮSLEDKY KRIMINALITY PÁCHANÉ DĚTMI A MLÁDEŽÍ	38
5.1 OPATŘENÍ UKLÁDÁNA MLADISTVÝM	38
5.1.1 <i>Výchovná opatření</i>	39
5.1.2 <i>Ochranná opatření</i>	41
5.1.3 <i>Trestní opatření</i>	42
5.1.4 <i>Odklony v trestním řízení ve věcech mladistvých</i>	44
5.2 OPATŘENÍ UKLÁDÁNA DĚTEM MLADŠÍM 15 LET	44
5.3 DALŠÍ ZPŮSOBY INTERVENCE	45
5.3.1 <i>Diagnostický ústav</i>	45
5.3.2 <i>Výchovný ústav</i>	46
5.3.3 <i>Subjekty odborné péče</i>	46
6 ANALÝZA KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE NA OPAVSKU V LETECH 2011-2015	48
6.1 VÝVOJ KRIMINALITY	48
6.2 STRUKTURA KRIMINALITY	53
6.3 SOUVISLOSTI KRIMINALITY	65
ZÁVĚR	77
POUŽITÁ LITERATURA	81
SEZNAM PŘÍLOH	85

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Města okresu Opava	14
Tabulka 2: Věkové složení obyvatelstva v okrese Opava	14
Tabulka 3: Struktura obcí podle počtu obyvatel v okrese Opava k 1. 1. 2016.....	14
Tabulka 4: Formy delikvence dle charakteru a závažnosti.....	18
Tabulka 5: Kriminální páchaná na Opavsku dětmi a mladistvými.....	49
Tabulka 6: Souhrnná data o kriminalitě páchané na Opavsku dětmi a mladistvými.....	49
Tabulka 7: Trestné činy kategorie krádeží prostých páchané dětmi a mladistvými	54
Tabulka 8: Souhrnná data o krádežích prostých páchaných dětmi a mladistvými.....	55
Tabulka 9: Trestné činy kategorie násilných činů páchané dětmi a mladistvými.....	57
Tabulka 10: Souhrnná data o násilných činech páchaných dětmi a mladistvými	57
Tabulka 11: Trestné činy kategorie krádeže vloupáním páchané dětmi a mladistvými	59
Tabulka 12: Souhrnná data o krádežích vloupáním páchaných dětmi a mladistvými.....	60
Tabulka 13: Trestné činy kategorie ostatních kriminálních činů páchané dětmi a mladistvými	62
Tabulka 14: Souhrnná data o ostatních kriminálních činech páchaných dětmi a mladistvými	63
Tabulka 15: Recidiva u trestných činů páchaných dětmi a mladistvými v procentech	65
Tabulka 16: Spolupachatelství na trestných činech páchaných dětmi a mladistvými v procentech	67
Tabulka 17: Druhy spolupachatelství na trestných činech páchané dětmi a mladistvými v procentech	69
Tabulka 18: Procenta trestaných sourozenců u kriminality páchané dětmi a mladistvými.....	70
Tabulka 19: Procenta trestaných rodičů u kriminality páchané dětmi a mladistvými.....	72
Tabulka 20: Procenta jednotlivých druhů kriminality páchané na útěku dětmi a mladistvými	74
Tabulka 21: Kategorie útěku při páchané kriminalitě dětmi a mladistvými v procentech	74
Tabulka 22: Kategorie zaměstnanosti rodin v procentech při páchané kriminalitě dětmi a mladistvými.....	76

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Mapa krajů a okresů ČR k 1. 1. 2016.....	13
Obrázek 2: Administrativní rozdělení okresu Opava k 1. 1. 2016	15
Obrázek 3: Vývoj kriminality dětí a mladistvých na Opavsku.....	51
Obrázek 4: Vývoj jednotlivých kategorií kriminality mládeže na Opavsku	52
Obrázek 5: Vývoj krádeží prostých páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku	56
Obrázek 6: Vývoj násilných činů páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku.....	58
Obrázek 7: Vývoj krádeží vloupáním páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku.....	61
Obrázek 8: Vývoj ostatních kriminálních činů páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku	64
Obrázek 9: Procentuální vývoj recidivy u kriminality dětí a mladistvých na Opavsku	66
Obrázek 10: Procentuální vývoj páchané kriminality spolupachatelstvím na Opavsku.....	68
Obrázek 11: Procentuální vývoj trestaných sourozenců u kriminality páchané dětmi a mladistvými.....	71
Obrázek 12: Procentuální vývoj trestaných rodičů u kriminality páchané dětmi a mladistvými	73
Obrázek 13: Procentuální vývoj kriminality páchané na útěku dětmi a mladistvými	75

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
ALK	Alkoholický
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DĚTSK	Dětský
DP	Dopravní prostředek
HOSPODÁŘS	Hospodářské
KKA	Komunitní koordinační agentura
KR	Krádeže
KRIM	Kriminální
L	Látka
LAT	Living Apart Together
MAJET	Majetkové
MOT	Motorový
MSK	Moravskoslezský kraj
MV	Ministerstvo vnitra
NÁS	Násilí
NED	Nedovolené
ORG	Organizovaný
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PMS	Probační a mediační služba
PŘECHOV	Přechovávání
PŘEKUP	Překupování
PSYCH	Psychotropní
SMS	Short message service (krátká textová zpráva)
SPK	Statistické přehledy kriminality
TČ	Trestný čin
TV	Televizní vysílání
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

ÚP	Úřad práce
ÚŘ	Úřední
VEŘ	Veřejné
VÍK	Víkendové
VL	Vloupání
VOZ	Vozidlo
VÝR	Výroba
RESTAUR	Restaurace
ZBÝV	Zbývající
ZSM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je kriminalita dětí a mládeže na Opavsku. Kriminalita je často projednávané téma a skutečnost, že ji konají i mladí jedinci, má pak dopad na jejich budoucí chování v dospělosti a společenské soužití. Pokud nedojde k nápravě, tak to ovlivní nejen jejich sklon k dalším trestným činům, ale i vzrůst četnosti kriminality obecně. Kriminalita je nežádoucím jevem, který ohrožuje společnost každým dnem, hodinou i minutou. Zvláštním typem je, když ji konají mladí lidé.

U kriminality jsou nejen záporné, ale i kladné ukazatele. Jedním z příkladů může být náprava pachatele a fakt, že se z něj nestal recidivista. Takové skutečnosti jsou jakousi pozitivní jiskřičkou v lepší a bezpečnější budoucnost pro celou lidskou společnost. Právě děti a mladistvé je oproti dospělým většinou jednodušší ovlivnit a navést je na správnou cestu, přestože se již třeba dopustili nějakého špatného skutku. Myšlenka, že by společnost například na rčení „příležitost dělá zloděje“ zcela zapoměla, jelikož by mládež a následně i dospělí uznávali, že krádež je neoprávněné a protisociální chování, a tak by je takový a mnoho dalších činů ani nenapadlo konat, je asi až příliš nereálná, ale v budoucnu to snad až tak prakticky nemožné nebude.

Práce se zaměří především na příčiny a projevy trestné činnosti dětí a mladistvých, na to, jaké sankce jsou těmto pachatelům za jejich protiprávní činy ukládány. Pro zpracování vývoje a struktury kriminality bude autor vycházet z policejních kriminálních statistik, které vytváří Policejní prezidium ČR.

Cílem bakalářské práce je posoudit vývoj a strukturu kriminality dětí a mládeže na území okresu Opava v letech 2011 až 2015. Se stanoveným cílem práce jsou formulovány tyto výzkumné otázky:

1. Výzkumná otázka: Jak se vyvíjela kriminalita za pětileté období u dětí a mladistvých?
2. Výzkumná otázka: Jaké trestné činy se vyskytují u mladých pachatelů na Opavsku nejvíce a jsou tyto trestné činy nejvíce zastoupené pravidelně ve všech letech?
3. Výzkumná otázka: Dochází v průběhu zkoumaných let k určitému posunu v nápravě mladých pachatelů trestné činnosti, ve smyslu zamezení jejího dalšího konání?

Bakalářská práce bude rozdělena do šesti kapitol, kde v první bude krátce představen okres Opava. Pozornost bude věnována nejen geografickým záležitostem, struktuře obyvatelstva, ale i oblasti vzdělávání a průmyslu.

Druhá kapitola přinese vysvětlení několika zásadních pojmů, které se budou týkat dané problematiky. Jak již název bakalářské práce napovídá, tak základními pojmy budou dítě a mládež, na něž bude v práci nahlíženo z pohledu zákona č. 218/2003 Sb., O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Dalšími významnými pojmy budou mladiství, delikvence, kriminologie, kriminalistika, kriminalita a trestný čin.

Příčinám a projevům kriminality páchané dětmi a mladistvými se bude věnovat třetí kapitola, kde bude velký prostor dán právě rodině a škole, jakožto výchovnému subjektu. Již v prvním století před našim letopočtem pronesl římský básník Publilius Syrus, ne málo používaný citát „Kde hřeší staří, tam se mladí učí špatnému.“. Vyjádřil tedy, že jsou starší lidé jakýmsi vzorem pro mládež, a když se sami dopustí špatného činu, mladí takové chování vnímají jako správné či normální a sami se ho také dopouštějí. Nemusí se jednat jen o rodiče, kteří jsou vzorem pro dítě, ale i učitele a další osoby, které mají nejen na výchovu jedince vliv. Dále bude vysvětleno, jaký mají vliv na kriminalitu mládeže věci jako subkultura, média a poruchy chování.

Důležité je nejen zjistit, jaké jsou příčiny takového chování, ale i možnosti, jak takovým projevům předcházet. Právě čtvrtá kapitola se zabývá prevencí kriminálního chování dětí a mládeže. Pozornost bude věnována například předškolním programům pro děti, dále programům škol, vrstevnickým a komunitním projektům.

Pátá kapitola se bude zabývat sankcemi, které jsou dětem a mladistvým za spáchání trestného činu ukládány a krátce budou představeny i odklony v trestním řízení ve věcech mladistvých.

Šestá a zároveň poslední kapitola se bude věnovat vývoji kriminality v okrese Opava v období 2011-2015, které se dopouštěli děti a mladiství. Nejen vývoj a struktura trestné činnosti mládeže bude stěžejním výsledkem práce, ale také identifikace souvislostí. Bude posuzováno, zda je pro mládež atraktivnější páchat trestné činy samostatně či ve skupině, kolik sourozenců či rodičů pachatelů kriminality bylo taktéž v minulosti trestáno, v kolika případech došlo u jedinců k recidivě a další souvislosti.

1 CHARAKTERISTIKA OKRESU OPAVA

Okres Opava se nachází v Moravskoslezském kraji, přesněji na severu Moravy. Na jihu sousedí s okresem Olomouc a Nový Jičín, na východě s okresem Ostrava a na západě s okresem Bruntál, viz obrázek č. 1. Na severu tvoří hranici s Polskem. Celý region je odvodňován řekou Odrou, která patří do úmoří Baltského moře. Osu okresu tvoří řeka Opava, která se vlévá do řeky Odry. Rozloha okresu činí 1 113 km² a Opavsko je tak třetím největším okresem v Moravskoslezském kraji. (Hájčíková, 2007; ČSÚ, 2017a)

Obrázek 1: Mapa krajů a okresů ČR k 1. 1. 2016

Zdroj: (ČSÚ, 2017b)

V okrese se nachází 77 obcí, které se dále člení na 149 částí obcí. 7 z nich má statut města, viz tabulka č. 1. Statutárním městem je Opava, která má nejen největší počet obyvatel, ale i rozlohu tohoto okresu. K 31. 12. 2016 měl okres 176 600 obyvatel, z toho 7 173 osob (4 % obyvatel) bylo vedeno, jako uchazeč o zaměstnání na ÚP. Na jedno pracovní místo tedy připadlo 5,9 uchazečů. (ČSÚ, 2017c)

Tabulka 1: Města okresu Opava

Město	Počet obyvatel
Opava	57 676
Hlučín	14 020
Kravaře	6 681
Vítkov	5 806
Hradec nad Moravicí	5 416
Dolní Benešov	4 056
Budišov nad Budišovkou	2 911

Zdroj: (ČSÚ, 2017b)

Dle ČSÚ k 31. 12. 2016 bylo v okrese ve věku 0-14 let 27 373 obyvatel, dále pak ve věkové kategorii 15-64 let 117 086 obyvatel a osob, kteří měli více než 64 let bylo 32 141. Průměrný věk obyvatel v okrese dosáhl tedy 42 let. Toto členění v procentuálním zastoupení je znázorněno v tabulce č. 2. (ČSÚ, 2017c)

Tabulka 2: Věkové složení obyvatelstva v okrese Opava

Věková kategorie	Obyvatelstvo
0-14	15,5 %
15-64	66,3 %
65- více	18,2 %

Zdroj: vlastní zpracování dle: (ČSÚ, 2017c)

Z celkových 77 obcí v okrese Opava žije pouze v jedné obci více než 50 000 obyvatel. Tato obec je samozřejmě statutární město Opava. Počtem obyvatel v rozmezí 10 000- 19 999 obyvatel se může pyšnit také pouze jedno město, a tím je Hlučín. Naopak 27 obcí se vymezuje obyvatelstvem, které má od 1 000-1 999 osob. Celou strukturu obcí, dle počtu obyvatel v okrese Opava, zobrazuje tabulka č. 3. a v grafické podobě také obrázek č. 2. (ČSÚ, 2017d)

Tabulka 3: Struktura obcí podle počtu obyvatel v okrese Opava k 1. 1. 2016

Počet obyvatel	Do 199	200-499	500-999	1 000-1 999	2 000-4 999	5 000-9 999	10 000-19 999	20 000-49 999	50 000- více
Počet obcí	4	12	20	27	9	3	1	0	1

Zdroj: vlastní zpracování dle: (ČSÚ, 2017d)

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU OPAVA - STAV K 1.1.2016

Obrázek 2: Administrativní rozdělení okresu Opava k 1. 1. 2016

Zdroj: (ČSÚ, 2017d)

Oblast vzdělávání v regionu představuje spousta škol. Ve školním roce 2015 / 2016 zde působilo 78 mateřských škol (tyto školy navštěvovalo celkem 6 372 dětí), 79 základních škol (15 619 žáků) a 18 středních škol (6 236 žáků). Střední školy lze rozdělit na 4 gymnázia a 14 středních odborných škol. Dále se zde nachází konzervatoř (116 žáků) a dvě vyšší odborné školy (154 studentů). Nechybí zde ani vysoká škola – Slezská univerzita v Opavě. Tato Univerzita má filozoficko-přírodovědecký obor, fakultu veřejných politik, matematický ústav a obchodně podnikatelskou fakultu. (SLU, 2017; ČSÚ, 2017e, f, g)

V roce 2015 bylo zaznamenáno na Opavsku 2 957 TČ. Počet trestné činnosti, však oproti roku 2014 klesl zhruba o 1 400 případů, kdy bylo zachyceno 3 655 TČ. Úspěch byl zaznamenán také v dopadení pachatelů. Nejčastěji pracovali policisté na případech, které se týkaly majetkové trestné činnosti. Prioritou však bylo odhalování dealerů a výrobců drog. TOXI týmu se podařilo odhalit celkem 12 varen¹ a 4 pěstírny marihuany. Adam Suchánek, koordinátor TOXI týmu uvedl: „Pro Opavsko je typická droga pervitin. Je to dáno blízkostí hranic s Polskem, odkud se dovážejí léky s obsahem pseudoefedrinu na výrobu právě pervitinu“. V roce 2015 se naopak zvýšil počet neobjasněných případů, který činil téměř 60 %. Rok 2016 byl v počtu trestné činnosti ještě úspěšnější. Tohoto roku bylo zaznamenáno ještě o téměř 500 případů méně, než v roce 2015, tedy 2 402 trestných činů. (ČSÚ, 2017c; Polar, 2017)

¹ Varna= místnost s příslušenstvím pro výrobu drog

Opavsko patří k regionům s malým cestovním ruchem. Z hlediska přírodního potenciálu je cestovní ruch v této oblasti podprůměrný. Mezi možnosti kulturního vyžití v okrese Opava patří kulturní památky – např. Slezské zemské muzeum či divadla. (Hájčiková, 2007)

V regionu Opava se nachází spousta nerostného bohatství, kterým je například: lignit, rašelina, sádrovec, žáruvzdorné písky, slévárenské písky, břidlice, pískovec, žula, štěrkopísky a minerální prameny.

Zemědělství hraje v regionu významnou roli. Důkazem je především 80 % orné půdy z celkové velikosti 68 416 ha. Pěstují se zde především obiloviny, cukrovka technická, kukuřice a v menším měřítku brambory a další zelenina. V roce 2016 se zde nacházelo 1 954 jednotek, které se zabývaly zemědělstvím, rybářstvím či lesnictvím. (ČSÚ, 2017b)

Převažuje zde:

- **strojírenský průmysl** – je představován společností OSTROJ a.s., která v Opavě působí téměř 70 let. Tato firma produkuje hydraulické jeřáby, válce a lisy. Uplatnění nachází především v automobilovém průmyslu. Další strojírenskou firmou je Brano Group a.s., která má jednu z poboček v Hradci nad Moravicí. Společnost působí i v zahraničí a svou výrobou se také soustřeďuje na automobilový průmysl.
- **farmaceutický průmysl** – do tohoto odvětví se řadí firma IVAX Pharmaceuticals s.r.o., dříve známá jako Galena. Tato společnost se nachází v městě Opava, kde vyrábí léky a potravinové doplňky.
- **potravinářský průmysl** – je spjat s dlouholetou tradicí firmy Opavia – Lu, a.s., která je na trhu od roku 1840. Sídlí v Opavě a řadí se mezi velké výrobce v oblasti produkce sušenek a oplatek. Mezi její produkty patří tradiční Tatranky, Piškoty i Zlaté oplatky. Do potravinářského průmyslu v regionu se také řadí mrazírny NOWACO a.s.
- **papírenský průmysl** – tvoří akciová společnost Model Obaly a.s., která vyrábí především kancelářské potřeby, papírové a transportní obaly.

Nechybí zde ani textilní průmysl, který je představován společností Lanex. Tato společnost se věnuje výrobě lan, popruhů a dalších vázacích prostředků. (Hájčiková, 2007)

2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

2.1 Mládež – Dítě – Mladistvý

V zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) je definovaná **mládež** v ustanovení § 2 odst. 1 písm. a), kde mládeží jsou děti a mladiství. Mládeží jsou lidi do osmnácti let, bez vymezení spodní hranice věku.

Důležitým termínem je také „riziková mládež“. Ta má větší sklon k sociálnímu selhání, závislosti na alkoholu, drogách či herních automatech, dále k členství v různých extrémistických skupinách a delikvenci. (Matoušek, Matoušková, 2011; Zákony pro lidi, 2017a;)

Pojem **dítě**, je vysvětlen také v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů v § 2 odst. 1 písm. b) „*dítětem mladším patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku*“. (Zákony pro lidi, 2017a)

Kriminologie dále rozděluje děti předškolního věku, mladšího školního věku (od 6 do 11 let) a staršího školního věku (od 12 do 15 let). Tyto kategorie osob mohou spáchat tzv. *čin jinak trestný*, což je čin, který není proviněním, jelikož má pachatel nízký věk. (Gřivna, 2014)

Odlišně je na pojem „dítě“ nahlíženo v Úmluvě o právech dítěte článku 1, kde je dítě osoba nezletilá, která nedovršila osmnácti let. Úmluva tedy nedefinuje termín „*mládež*“. (Osn, 2017)

V právní úpravě soudnictví ve věcech mládeže je však důležité pojmy „dítě“ a „mládež“ rozlišovat. (Firstová, 2014)

Člověkem **mladistvým** je osoba, která je v době spáchání provinění² ve věku od 15 do 18 let. Tato osoba má sníženou trestní zodpovědnost na rozdíl od dospělého, což znamená, že v řízení ve věcech mladistvých je přihlédnuto k věku a k rozumové a mravní vyspělosti jedince. (Matoušek, Matoušková, 2011; NSZ ČR, 2017; Zákony pro lidi, 2017)

2.2 Delikvence

Termín delikvence má širší význam než pojem kriminalita. Zahrnuje všechny typy jednání, které porušují právní předpisy, společenské normy, včetně přestupků. Na rozdíl od kriminality,

² Provinění= trestný čin spáchaný mladistvým

do delikvence patří i skutky, které trestnými činy nejsou. Jedním z důvodů může být vyloučení trestní odpovědnosti pachatele, kvůli nedostatku věku. Takové chování se týká nejen dětí, ale i mladistvých, kteří jsou označováni jako delikventi. Příkladem mohou být útoky z domova, záškoláctví, vzdorovité chování či lži. Neřešená delikvence velmi často vede k jejímu prohlubování. (Firstová, 2014; NICM, 2017)

Přehled jednotlivých forem delikvence dle charakteru a závažnosti zobrazuje tabulka č. 4.

Tabulka 4: Formy delikvence dle charakteru a závažnosti

	Druh	Závažnost	Forma delikvence
Formy delikvence	majetková	běžná	krádež v obchodě
			krádež tašky / peněženky
			krádež věci bez použití násilí
		závažná	krádež auta / motorky
			krádež z auta
			krádež kola
			vloupání do budovy
		násilná	běžná
	nošení zbraně		
	závažná		Loupež / vyhrožování
			úmyslné ublížení na zdraví
	ostatní	běžná	nelegální stahování z internetu
			hackerství
			sprejerství
vandalismus			
závažná		prodej drog	
		týrání zvířat	

Zdroj: (Krulichová, 2015)

Chování lze rozdělit dle stupně závažnosti jednotlivých činů:

- **disociální** – mírné porušení norem, jako například nepřiměřené jednání na vzniklou situaci.
- **asociální** – je více v rozporu s morálkou, která je společností vyžadována. Častěji se projevuje u mladších dětí. Může se jednat o kázeňské přestupky vzniklé na půdě školy, sebepoškozování, gamblerství, alkoholismus a další.
- **antisociální** – jsou závažné jednání proti společnosti. Jedná se o trestné činy jako krádeže, vandalismus, vraždy. Trestná činnost u dětí a mládeže je často

odlišná od jiných skupin pachatelů. Důvodem je jiná psychická vyspělost, zkušenosti a motivy k trestné činnosti. (NICM, 2017)

Do delikvence lze také zahrnout pojem prekriminalita. Ta se vyznačuje činy jinak trestnými páchanými dětmi před dosažením trestní odpovědnosti. U osob ve věku 15-17 let jsou označeny jako provinění a od 18 let vnímány jako trestné činy.

Činy, které nenaplnily znaky skutkové podstaty jednotlivých trestných činů a přestupků jsou označeny pod pojmem predelikvence. Jedná se o takové projevy, které se časem mohou rozrůst až k páchání trestné činnosti. (Firstová, 2014)

2.3 Kriminologie – Kriminalistika – Kriminalita

Jedná se o samostatnou společenskovední disciplínu. Pojem **kriminologie** se skládá z latinského slova *crimen* neboli zločin a řeckého slova *logos*, což znamená vědu, učení nebo nauku. Kriminalitu tedy definujeme jako: „*nauku o kriminalitě (zločinnosti)*“.

Předmětem je kriminalita, tedy samotný zločin, jeho pachatel, oběť, příčiny, které ke zločinu vedly, a také kontrola kriminality. Klinická kriminologie se zaměřuje přímo na pachatele, obětem se věnuje další část kriminologie, tzv. viktimologie.

Kriminologie má velmi blízko ke kriminální vědě kriminalistice. (Gřivna, 2014)

Kriminalistika je věda vytvářející různé metody odhalování, vyšetřování trestné činnosti a kriminalistické prevence. Získává velké množství informací z oblasti kriminologie. Kriminalistika pak poskytuje zjištěné poznatky z průběhu vyšetřování trestných činů právě kriminologii. (Gřivna, 2014)

Kriminalita je souhrnem trestných činů a je důležité ji strukturovat množstvím různých charakteristik, kterými mohou být: povaha trestného činu, vlastnosti pachatele či oběti (věk, pohlaví, společenské postavení) a další.

Tento hromadný jev, charakterizován mnoha prvky, bývá předmětem zkoumání kriminologie. Důležité je vymezit nejen rozsah kriminality, což je údaj o počtu trestných činů za určitou dobu na určitém území, ale i úroveň kriminality.

Úroveň kriminality je myšlena relativní velikost jejího výskytu, která je vyjádřena v indexech (na 10 000 nebo 100 000 obyvatel v určitém místě). Tento index se dále rozděluje na tzv. čistý index, kde jsou zařazeni obyvatelé starší patnácti let, nebo tzv. hrubý index, který zahrnuje i trestně neodpovědné osoby pro svůj věk.

Na kriminalitu lze také nahlížet jako na proces, pokud je sledována její dynamika v určitém časovém rozpětí. Pokud se vývoj nemění, tak s největší pravděpodobností nedochází ani ke změnám ve vlivech, které kriminalitu vyvolávají. Avšak kromě stagnace se může objevit nejen vzestupný ale i klesající trend kriminality.

Ideálním stavem by bylo, kdybychom měli veškeré informace o rozsahu **skutečné kriminality**, což by znamenalo, že veškeré uskutečněné trestné činy by byly zjištěny. K zjištění skutečného rozsahu kriminality se používá dotazníkové šetření osob, interview, či nasazený agent, který provádí zúčastněné pozorování. Ideál ale není ten stav, ve kterém žijeme. Orgány jsou však obeznámeny pouze o určitém počtu trestných činů, které jsou povinni zaevidovat. Taková kriminalita je nazývána jako **registrovaná**. Rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou představuje **kriminalita latentní**. Jedná se o určité množství trestných činů, o kterých se doposud policejní orgány nedozvěděly, nebo dozvěděly ale pachatele nezjistily, či jej orgány z nějakého důvodu nezaregistrovaly. (Gřivna, 2014)

2.4 Trestný čin

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník definuje trestný čin, jako: „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“. Trestné činy se rozdělují na *přečiny* a *zločiny*.

Přečiny jsou: „*všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let*“.

Zločiny jsou: „*všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let*“. (Zákony pro lidi, 2017b)

Pachatel trestného činu

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník vymezuje pachatele trestného činu jako někoho: „*kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná*“. Dále je pachatel i ten, kdo k činu využil jiné osoby, které nemají trestní odpovědnost, např. z důvodu nízkého věku, nepřičetnosti nebo proto, že jednali v nutné obraně, v krajní nouzi anebo za jiné okolnosti, které protiprávnost vylučují. „*Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, které nejednaly ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala*“.

Pokud trestný čin spáchalo úmyslným jednáním více osob, každá z nich je za něj zodpovědná. (Zákony pro lidi, 2017b)

Účastník trestného činu

Účastníkem pokusu či dokonaného trestného činu je:

- **organizátor** – ten, kdo úmyslně trestný čin naplánoval či řídil;
- **návodce** – osoba, která vnukla myšlenku někomu jinému ke spáchání trestného činu;
- **pomocník** – člověk, který jinému spáchání trestného činu ulehčil, především tak, že odstranil překážky ke spáchání trestného činu nebo k němu opatřil prostředky. Další pomoc mohla být ve vylákání dotyčných na stanovené místo, nebo pachateli poskytnul rady.

Jestliže účastník od dalšího účastenství na trestném činu dobrovolně upustil, jeho trestní odpovědnost zaniká. Avšak podmínkou je odstranit nebezpečí, které vzniklo na chráněném zájmu z již vzniklého nebezpečí nebo podal oznámení státnímu zástupci či policejnímu úřadu o účastenství na trestném činu, v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě zažehnáno. Voják může podat oznámení i svému nadřízenému. (Zákony pro lidi, 2017b)

3 PŘÍČINY A PROJEVY KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE

Na kriminalitu dětí a mládeže má vliv spousta faktorů, kterými mohou být ne příliš pozitivní zážitky z dětství i společenské prostředí. Velmi důležitá je rodina a výchova dítěte, ovšem někteří jedinci mají k delikvenci větší sklony. V postranní nemůže zůstat ani škola, kde žák tráví značnou část dne, a učitelský sbor. Pokud učitelé nereagují na špatné až agresivní chování mládeže, v dospívání se u takových jedinců může objevit výrazný sklon k násilnému chování a kriminalitě. Příčinou kriminality může být také psychosociální vývoj jedince. (Martínek, 2015)

3.1 Psychosociální vývoj

Pro vývoj dítěte je důležité samotné prenatální období³, protože již v této fázi se buduje jeho psychika. Významná je i komunikace matky s plodem, následně s novorozencem a samostatný postoj k němu. Matky, které přehnaně reagují na dětský pláč či dítě odmítají, ohrožují jeho socializaci⁴ a psychický vývoj. V období, kdy už dítě umí rozlišit známé tváře, tedy zhruba v šestém až osmém měsíci, si vytváří sociální vztahy. Dítě má tedy silnou citovou vazbu k určité osobě, především tedy k matce a při jejím odloučení má strach z okolí. U dětí, které si však žádnou takovou citovou vazbu v období kojence nevytvořily, dochází k vybudování špatných přátelských, partnerských i rodičovských vztahů. Jedná se především o děti v ústavní péči. Tento faktor, spolu s dalšími nikoli pozitivními vlivy, má velký dopad na rozvoj takového chování, které je v rozporu se společenskými normami a na kriminalitu samotnou. (Firstová, 2014)

3.2 Rodina

Rodinou je myšlena skupina osob, která je spjata pokrevně, manželstvím či adopcí. Existují různé typy rodin. Rodina, která je tvořena ženou, mužem a jejich dětmi je nazývána jako základní. Pokud k takové rodině započítáme i prarodiče, strýce, tety, bratrance, tak mluvíme o rodině rozšířené. Dalším typem může být neúplná rodina, ta se vyznačuje tím, že není tvořena dvěma rodiči, ale pouze jedním. (Aktuálně, 2017)

³ Prenatální období= jedná se o dobu od početí do narození dítěte, trvá zhruba 40. týdnů. (Psychotesty.psyx.cz, 2017)

⁴ Socializace= proces seznámení se s prostředím, osvojení si společenských norem a způsobu chování. (Studium- psychologie.cz; 2017)

V dnešní době se však objevují i méně specifické rodinné prostředí. Může se jednat o rodiny, které lze označovat jako „partnery na půli cesty“, což znamená, že žijí ve společné domácnosti pouze občas. Dále o partnery, které žijí v tzv. LAT (společné bydlení). Přibývá i rozvedených rodin, kdy dítě žije pouze s jedním z rodičů. Právě jedinci, kteří vyrůstají bez jednoho rodiče jsou velmi náchylní k delikvenci a kriminalitě. (Firstová, 2014)

Rodina je primární jednotka socializace pro své děti. Právě ona má největší vliv na vytváření postojů a zkušeností. Každé dítě mnohokrát napodobuje chování svých blízkých, kterými jsou ve většině případů rodiče a sourozenci. Podle reakce rodičů dítě zjistí, zda bylo jeho chování vhodné či nikoli. Pokud však tuto zprávu dítě nedostane, velmi špatně si pak osvojuje potřebné společenské normy chování. Dítě, kterému rodiče nevytvoří jisté hranice, má poté sklony k problematickému chování, což často vede ke kriminalitě. (Firstová, 2014; Veselá, 2003)

Špatné rodinné prostředí, může vést také k různým sociálně negativním projevům dítěte. Může se jednat o časté hádky v rodině, špatné vztahy nebo skutečnost, že rodiče mají sklon k nadměrnému popíjení alkoholu, návykovým látkám a o dítě nemají zájem. Rizikovým faktorem je také situace, kdy se sami rodiče dopouští kriminality. Dítě pak jedná obdobně, jako rodiče, ne-li hůř. Fakt, že se rodiče nestaví ke kriminalitě negativně, ale naopak v delikventním jednání své děti utvrzují, je předpokladem pro to, aby se takové děti staly pachateli trestných činů.

Prostředí rodiny je ovlivňováno také ekonomickou situací domácnosti. Samostatná nezaměstnanost či nízký finanční příjem může vést k psychologickým problémům a deviacím nejen u dospělých, ale i mladých, kteří rodinnou situaci vnímají. Situace, kdy jsou zaměstnáni oba rodiče, taky nemusí být zrovna pozitivní vliv na výchovu svých dětí. To se děje u rodičů s vysokým pracovním nasazením, kteří nemají na své děti čas, a tak výchovu suplují starší sourozenci, kteří neumí dát dítěti patřičnou lásku a city, a dochází tak opět k deprivacím u takto vychovávaného jedince.

Pokud má však dítě pevný vztah s rodiči, tak na ně bude brát ohled i v situaci delikventního jednání. Takový jedinec bude zvažovat, jaké budou následky jeho jednání a jeho bariéry pro delikventní chování budou větší. (Firstová, 2014)

Z hlediska kriminality je velmi významné období dospívání, kdy jedinec hledá vlastní identitu. Toto období se také nazývá krizí identity, neboť se projevuje různými vzdory a také konflikty v rodině. V takovém období vliv rodiny přechází do pozadí a mladí jsou spíše ovlivněni svými kamarády. (Podaná, 2007)

Výchova

Výchova rodiči, prarodiči, ale i dalších s ní spojených osob, by měla mít jasně stanovená pravidla. Mělo by být směřováno k tomu, aby si dítě uvědomilo, že se všechny problémy dají řešit. Příkladem může být pomoc rodičů při nesnázích dítěte či patřičné potrestání za určitý prohřešek. Špatné je, když jsou rodiče různě emočně ladění a trestají podle toho, jakou mají náladu. Jedinec totiž neví, jak rodič bude v dané situaci reagovat, a to v něm budí napětí, agresi i další sociálně patologické jevy, jakými jsou například podvody, lži, záškoláctví. Dítě se pak dostává do bludného kruhu, z kterého se bez pomoci rodičů jen těžko dostane. Nečitelní rodiče se často objevují v podnikatelských rodinách, kdy jsou ovlivněni úspěchem v práci a podle toho se chovají k dětem doma.

Nečitelné chování se objevuje i u učitelů, které pak v dítěti vzbuzuje stres a nejistotu. Jedním z příkladů může být špatné známkování z důvodu špatné nálady vyučujícího. Je tedy důležité vytvořit dítěti jasné požadavky a hranice a zároveň se k němu chovat čitelně. (Martínek, 2015)

Nesoulad v hranicích rodiny a školy

Pravidla, kterými se dítě musí řídit v rodině a ve škole, jsou často odlišná. Existují dva případy rozdílných požadavků na dítě.

Prvním je, že rodina dítěti vytváří pravidla volná, či žádná. Následkem toho má pak dítě pocit, že si ve škole může vše dovolit a nadřazuje se. Pokud jej však spolužáci nerespektují, začíná se chovat agresivně.

Druhým a také složitějším případem je ten, kdy rodina vytváří dítěti pravidla příliš přísná. V takové domácnosti panuje přísný řád a dítě je za každý prohřešek potrestáno. Ačkoli se toto dítě chová ve škole kultivovaně, až téměř perfektně, často vůči ostatním dětem vytváří agresi. Ta se projevuje tak, že jedinec navádí ostatní, popichuje, vymýšlí různé přezdívky, nadávky či legrácky. Důvodem je to, že ve škole má mnohem volnější pravidla než doma. V obou případech je potřeba řešit tento problém terapeutickým vedením v rodině. (Martínek, 2015)

3.3 Škola

Do školního prostředí nastupuje dítě zpravidla ve věku šesti let. Škola se stává dalším významným činitelem ve výchově dítěte. Důležitou roli zde hraje samotný učitel. Děti, které jsou problematické a svým chováním narušují vyučování, jsou často trestány a napomínány. K takovým žákům si v mnoha případech učitel vytvoří špatný vztah. Děti jsou postupně

vytlačeny na okraj skupiny a vzniká tak jistá překážka mezi žákem a učitelem. Kantor může ovlivnit i vztahy uvnitř třídy. Vznikne-li bariéra mezi žákem a učitelem, je velmi pravděpodobné, že vznikne i překážka mezi tímto dítětem a spolužáky. Škola se pak v takovém jedinci odráží spíše frustrujícím dojmem, a to souvisí i s jeho špatným známkovým ohodnocením. Takové situace vedou k záškoláctví, které je jedním z velmi rizikových faktorů pro vznik kriminality. (Firstová, 2014)

3.4 Vliv subkultury

Subkultura je skupina osob, která se vymezuje specifickým způsobem chování, určitým životním stylem a sklonem k různým hodnotám. Každá osoba je součástí určité skupiny. Může se jednat o skupinu formální, kterou je např. škola. Další forma je tedy neformální skupina. Ta už není podmíněna vnějšími okolnostmi, ale je na jedinci, zda do ní bude chtít patřit či nikoliv. Neformální skupina je z hlediska agrese významnější. Velmi často se jedinec ocitne v určité „partě“ od které přejímá názory a ztrácí tak svou individualitu i svůj rozum. Může se jednat o skupiny, které agresí přijímají a jedinec pak, v důsledku davového chování, ztrácí nad svou agresivitou kontrolu. Parta navíc člověku dodává pocit anonymity. (Martínek, 2015; Smolík, 2010)

Právě děti a mladiství nejvíce vstupují do různých skupin s agresivním podtextem. Jedná se především o ty, kteří v rodinném kruhu nezažili pocit jistoty a přijetí, což znamená, že nemají vytvořené pevné pouto k domovu. Tyto osoby mají větší touhu někam patřit. Dále jsou to ti, jenž od rodičů málokdy slyšeli slova chvály, naopak si spíše vytrpěli spoustu kritiky a převládají u nich pocity méněcennosti. Patří zde i děti, které už nezvládaly obrovské nároky rodičů, a často byly srovnávány s lepším výkonem svých sourozenců. Nesmíme opomenout ani na děti, které si prošly agresivní výchovou a byly vystaveny tělesným trestům. Zejména západoevropští kriminologové, tvrdí, že spousta dětí a mladistvých, jež spáchala trestný čin byla dříve sama obětí kriminality. Vstup do různých part může mít však mnohem jednodušší podtext, a to ten, že má dítě spoustu volného času a nemá žádné koníčky, kterým by jej mohlo věnovat. (Firstová, 2014; Gřivna, 2014; Martínek, 2015)

V ČR jsou právě delikventní party popsány jako skupiny, které k páchaní delikvence byly dovedeny špatným způsobem trávení volného času. Tito lidé trávili svůj volný čas v hernách, diskotékách, nočních klubech, či barech. Samozřejmě, že takovéto trávení volného času vyžaduje větší finanční obnos, který však mládež nemá. Dotyční tedy začínají krást. (Firstová, 2014)

3.5 Média

Média aneb moderní informační technologie mají snahu zjednodušit skutečnosti a ovlivňovat názory lidí. Na internetu či v televizi se mnohdy člověk setká s agresí i kriminalitou. Malé děti neumí tak dobře odhadnout, co ještě realitou je a co není, a proto si myslí, že je agrese v pořádku. V řadě případů, děti jednají jako jejich filmový hrdina. Ztotožňují se s ním v určitých životních situacích. Když se ale postava ve filmu chová agresivně, děti pak konflikty řeší také násilím. (Martínek, 2015)

Pešatová ukazuje na souvislost mezi ztrátou kontroly nad vlastní agresí a dlouhodobým sledováním násilí v televizi. Důsledkem pak děti ztrácejí přátelské vztahy, dochází u nich ke konfliktům s rodiči a mají problémy ve škole. Pešatová označila mezi negativní jevy TV nejen násilí a zobrazení zla, ale i agresivitu proti různým náboženským, etnickým a dalším skupinám.

Samotná reklama je zlem, jelikož v jedinci vytváří pocit, že danou věc musí mít. Mladí však často nemají finanční prostředky na koupi dané věci, tak ji buď v obchodě ukradnou, či odcizí peníze na její zakoupení.

Média člověka nabádají i k určitému životnímu stylu, který je moderními technologiemi prezentován. Příkladem může být gamblerství, kouření, konzumace alkoholu a další. Samotná televize může u jedince rozvinout ADHD v důsledku přepínání kanálů a nesoustředěnému sledování. ADHD je však mnohdy příčinou vzniku kriminality. (Firstová, 2014)

3.6 Poruchy chování

Existuje řada poruch, která souvisí se vznikem agrese a kriminality u dětí a mládeže. Poruchy chování se vyznačují nežádoucími projevy. Děti a mládež nerespektují normy, jaké jsou přijímány společností. Příčiny těchto poruch jsou individuální. Může se jednat o výchovu, ale také o jiné vlivy u prenatálního, perinatálního i postnatálního⁵ období dítěte. (Firstová, 2014; Martínek, 2015)

Mezi časté poruchy, které jsou důležitým faktorem pro vznik kriminality patří:

- **ADHD** – jedná se o hyperaktivitu spojenou s poruchou pozornosti. Dítě je neklidné, vrtí se, působí zmateně a činnosti mu trvají déle než ostatním. Jedna z možností,

⁵ Perinatální období = jedná se o dobu těsně před porodem, porod a dobu těsně po porodu
Postnatální období = období během života (Psychotesty.psyx.cz, 2017)

jak se dítě vypořádává s požadavky okolí je agrese. Což znamená, že se raději vzteká a odmítá dělat různé činnosti, než aby mělo pocity neúspěchu.

- **opoziční porucha chování** – dítě bývá neklidné, mrzuté, neposlušné a rodiče mnohdy takové chování potrestají. Jedinec se ale dostává do uzavřeného kruhu, jelikož začíná „zlobit“ ještě více.
- **lhaní** – u dětí v předškolním věku se spíše jedná o smyšlenku, tedy smyšlené představy a obsahy snů. U dětí ve věku 10-11 let se objevují tzv. bájně lži, které souvisí s psychickými poruchami. Jedinec neumí rozeznat realitu a neví, co je pravdou, a co lží. Děti, které žijí v rodině, která prosazuje tvrdou výchovu, tak používají tzv. pravou lež, tak se snaží vyhnout nepříjemnostem či chtějí manipulovat s okolím.
- **krádeže** – krádeží se rozumí vědomé zcizení cizí věci. Většina krádeží však není způsobena vlivem psychické poruchy, ale v důsledku špatného prostředí (například, když rodina nepovažuje krádež jako negativní chování). U spousty skupin je k přijetí do party podmínka zcizení nějaké věci, mnohdy je pak tato podmínka stupňována horšími činy.
- **záškoláctví** – jedná se o úmyslné nechození do školy, často bez vědomí rodičů. Důvodů může být spousta, např. porucha vztahů s dětmi, strach z školního prostředí, strach z učitele či zkoušky. Děti patřící do různých part tráví raději svůj čas s nimi než ve škole. Kriminalita dětí a mládeže má často svůj počátek právě v záškoláctví. V průběhu záškoláctví se často objevuje experimentování s návykovými látkami, vandalismem, krádežemi a fyzickým ubližováním. (Firstová, 2014; Martínek, 2015)
- **útěky a toulky** – projevem psychického onemocnění může být nejen útěk ze školy, ale i z domova. Útěky se objevují především u dětí s ADHD. Důvodem může být touha po dobrodružství či snaha se „ukázat“ mezi vrstevníky. Takové osoby se poté nebojí zcizení majetku druhých, ani vloupání do různých objektů.
- **porucha chování s protispolečenskými rysy** – jedná se o velmi závažnou poruchu, která se projevuje krádežemi, podváděním, útěky z domova, lhaním, záškoláctvím, rvačkami, krutostí ke zvířatům, anebo zakládáním požárů. Takové jednání má spoustu faktorů, které ho ovlivňují. Příkladem může být kriminalita viděná u rodičů, volná a zanedbaná výchova, či neschopnost rodičů dítě citově uspokojit a pochválit.

- **kyberšikana** – projevuje se zneužitím moderních informačních technologií ke zlomyslnému obtěžování, pronásledování, vydírání či týrání. Děti a mládež často druhým, prostřednictvím těchto technologií, psychicky ubližují. Útočník je anonymní, a proto má menší strach z toho, že by mohl být odhalen. Mnohdy se stupeň agrese zvyšuje. Často se jedná o méně úspěšné žáky s vysokým sebevědomím, s potřebou dokazovat převahu nad jinými, a o ty, kteří se v minulosti stali obětmi šikany. (Martínek, 2015)
- Podle Willarda existuje sedm hlavních forem kyberšikany:
 - **flaming (zatracení)** – tento způsob kyberšikany se projevuje rozesíláním sprostých a škodolibých zpráv o konkrétní osobě prostřednictvím SMS či emailu.
 - **on-line harassment (harašení)** – jedná se o opakované rozesílání útočných zpráv prostřednictvím e-mailu či SMS.
 - **cyberstalking (pronásledování)** – známky zastrašení a vyhrůžky týkající se ublížení na zdraví.
 - **denigration (degradace)** – rozesílání nepravdivých informací o konkrétní osobě či jejich on-line zobrazování.
 - **masquerade (maskování)** – jedná se o předstírání totožnosti jiné osoby, které se může projevovat i rozesíláním materiálů o ní. Tento projev kyberšikany poškozuje konkrétní předstíranou osobu.
 - **outing (odhalování)** – rozesílání soukromých osobních materiálů, které mohou obsahovat citlivé, zahanbující informace.
 - **exclusion (vyloučení)** – poslední forma je snaha vyloučit určitou osobu z online skupiny lidí prostřednictvím zobrazování hrubostí. (Chromý, 2010)

3.7 Projevy kriminality dětí a mládeže

Trestná činnost je páchána mladými individuálně či ve skupinách. Objektem zájmu u mladých pachatelů jsou dnes atraktivní věci, především tedy hmotné statky. Mladí se těmto lákadlům často podvolí a snaží se je obstarat. Při nedostatku financí odcizují dopravní prostředky či další zařízení jako jsou zbraně, počítače a mnoho dalších. Mládež se uchyluje i ke krádeži peněz i k menším loupežím v obchodě, kde si obstarávají tabák či alkohol.

Především ti, kteří si vybudovali závislost na drogách, se pak snaží nezákonně obstarat finanční prostředky na koupi těchto návykových látek.

Mladí nejsou jen iniciátory trestné činnosti, ale mohou se také zapojovat do kriminality dospělých. Jsou pak účastníky trestných činů zločineckých skupin. Může se jednat o nastrčené realizátory TČ, například při pouličním prodeji drog, či slouží jako hlídky při páchání trestné činnosti ostatních.

Významným projevem trestné činnosti je bezdůvodné ničení cizího majetku neboli vandalismus, který může provázet sprejerství.

Dalším delikventním chováním je šikana, jak psychická, tak fyzická. Té se dopouští především jedinci, kteří sami vytrpěli tělesné tresty na své osobě. Jedinci se mohou dopouštět i specifičtější formy šikany a tou je kyberšikana⁶.

Spousta mladých zneužívá práva na sdružování a vytváří jádra fašizujících, nacionalistických a rasistických programů.

Mladí v současnosti zahajují sexuální život dříve, než tomu bylo doposud, což pak vede k mravnostním trestným činům v oblasti pohlavního zneužívání. Mladí jsou mnohdy distributory pornografických materiálů.

Děti bývají často označeny za žháře, v důsledku vědomého vytváření požárů. Jsou i aktéři mnohých výbuchů, které způsobují nemalé škody na majetku, zdraví a životech. V souvislosti se žhářstvím také souvisí anonymní telefonáty dětí a mládeže. Především se jedná o ohlášení fiktivních bomb. Spousta mladých se baví také tím, že týrá zvířata. Mezi nejzávažnější činy páchané dětmi a mládeží řadíme vraždy. (Gřivna, 2014)

Rysy kriminality dětí a mládeže

Jedním ze základních rysů kriminality dětí a mládeže je **skupinovost**. Často dochází k delikventnímu chování právě ve skupině vrstevníků a to proto, že skupina je pro mladé jednou z možností, jak si vytvořit silné vazby. Skupina má roli podněcovatele k delikventnímu chování, jelikož by mnohdy jedinec nic takového sám od sebe nedělal.

Druhým znakem je **neadekvátnost jednání a přílišná brutalita**. Spousta mladých se snaží uspokojit své potřeby bez nadměrného úsilí. Příkladem může být touha po koupi telefonu na který, ale dotyčný nemá finanční prostředky. Jedinec tedy místo toho, aby se snažil opatřit

⁶ Kyberšikana= šikana jiné osoby pomocí moderních informačních technologií, jako jsou telefon, internet. Projevuje se různými formami vydráždění, ztrapňování, zastrasování, zneužívání atd. (Policie.cz, 2017)

peníze řádnou cestou, zvolí raději delikventní způsob, a to buď krádež či přepadení. Většinou je velký cenový rozdíl u odcizených věcí, které mají nízkou hodnotu v porovnání s vzniklou škodou na majetku způsobenou vloupáním.

Třetím rysem je **nedostatečná příprava a plánování**. Málokdy mají mladí promyšlené místo činu a čas. Jedinci neberou v potaz vzniklé nebezpečí a jednají náhle, na základě vzniklé situace. Vybírají nevhodné nástroje a zanechávají po sobě stopy, dokonce se svými činy chlubí svým vrstevníkům. Důvod takového jednání je většinou touha po dobrodružství. S výše popsaným znakem souvisí i další, a to: **neschopnost odložit uspokojení potřeb na pozdější dobu či se jich úplně vzdát**. Tento rys se projevuje tak, že jedinec nečeká na lepší podmínky a realizuje trestný čin okamžitě. (Firstová, 2014; Gřivna, 2014)

Vysoká míra latence patří mezi další znaky této problematiky. Jedná se o vývojově podmíněný jev, kdy se dítě s vysokou mírou latence dopouští činu jinak trestného.

U dětí mladších patnácti let převládá majetková kriminalita, a to především krádeže kapesní či v obchodech (ve statistikách se však spíše neobjevují, kvůli nenaplnění odpovídající výše škody). Dále jsou to vloupání do cizích budov, vydírání, mnohdy i šikana a s ní související ublížení na zdraví.

Z hlediska věku je významný právě 12. až 15. rok jedince, který bývá jakousi začínající dráhou k páchání delikvence. Dítě je totiž v tomto období hůře zvladatelné a odmítá normy společenské a právní. Kriminalita u dětí do 15 let má zpravidla pokračující charakter.

Pohlaví má u dětí a mladistvých také důležitou roli. Chlapci většinou páchají více závažné trestní činy než dívky. (Firstová, 2014)

4 PREVENCE KRIMINÁLNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE

Pojem prevence pochází z latinského slova *pravenire*, což znamená předcházet. MV ČR definuje prevenci kriminality jako: „*soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchání kriminality a snižování obav z ní*“. Je to opatření, které vede ke snižování kriminality, z hlediska její velikosti i závažnosti. Také snižuje následky kriminality, jednak omezením kriminogenních možností či různými způsoby ovlivnění potencionálních pachatelů a obětí TČ. (MV ČR, 2017; Centrum sociálních služeb Praha, 2017)

Prevence má tři úrovně cílových skupin:

- **prevence primární** – tento stupeň se zaměřuje na opatření u celé populace, tedy nejen na dospělé ale i na děti. Důležité je, aby k sociálnímu selhávání vůbec nedocházelo. Projevuje se tedy aplikací různých výchovných, vzdělávacích a poradenských metod.
- **prevence sekundární** – tato prevence se již zaměřuje na konkrétní skupinu dětí a mladistvých, konkrétně tedy na rizikovou mládež. Ta má k různorodému sociálnímu selhání velkou pravděpodobnost. Sekundární prevenci provádí především škola, která se snaží zabránit záškoláctví, gamblerství a dalšímu negativnímu chování, které by mohlo u mladých lidí nastat.
- **prevence terciární** – úroveň terciární se již nezabývá potenciálními pachateli trestné činnosti, ale těmi, kteří již trestný čin spáchali. Další oblastí, kterou se zabývá, jsou ohrožená místa a oběti trestné činnosti. Snaží se také, aby nedocházelo k recidivě⁷. (Mrkáčková, 2012)

Dalším dělením prevence může být dle obsahu působení:

- **prevence sociální** – jedná se o ovlivnění takových aktivit, které vedou ke změně špatných ekonomických a společenských podmínek. Ty jsou totiž předpokladem pro páchání trestných činů. Snaží se pozitivně ovlivnit postoj veřejnosti. Prostředkem je výchova jak v rodině, tak ve školách a další programy nevládních organizací. Důležitým nástrojem je pak sociální politika, která má vliv především na vzdělávání,

⁷ Recidiva= opakování něčeho, co již v minulosti nastalo. Ve smyslu kriminologické recidivy se chápe, že pachatel spáchá trestný čin znovu bez toho, aniž by byl za něj dříve stíhán či dokonce odsouzen. Z pohledu trestního práva se však rozumí, že pachatel spáchá trestný čin znovu, i když za něj byl dříve jednou či víckrát pravomocně odsouzen. (Fsp.s.muni.cz)

zaměstnanost a s tím i související stabilitu rodiny, policejní a soudní aparát. (Matoušek, Matoušková, 2011; Mlčoch, 2011)

- **prevence situační** – cílem této prevence je odstranění příležitosti ke spáchání kriminogenních situací. Snaží se také zvýšit pravděpodobnost k dopadení pachatelů. Vychází totiž z toho, že určitý druh kriminality se děje v určitém čase a prostoru. Situační opatření má zpravidla technický charakter, který pak pachatelům znemožňuje páchat trestné činy. Příkladem můžou být mříže na oknech, které zabraňují zlodějům vniknout do objektů, dále pak bezpečnostní zámky či kamerový systém. Další charakter je organizační, který představují zejména policisté. Ekonomický charakter pak může lidi motivovat k vyššímu stupni zabezpečení svého bohatství formou výhodného pojištění majetku.
- **prevence viktimologická** – tato prevence je zaměřena především na větší informovanost osob v oblasti ochrany před kriminalitou. Důležité je poskytnout informace o tom, jak se mají lidé správně chovat, pokud se setkají s trestnou činností. Patří zde trénink v oblasti obrany, poradenství a pomoc obětem trestných činů. (Mlčoch, 2011)

Jako neúčinnější prevence by se měla jevit výše trestu za spáchání trestného činu. Avšak kriminologické výzkumy poukazují na to, že výše trestů nemá téměř žádný dopad na páchaní kriminality. Mládež a především ti, kteří jsou začátečníci v páchaní trestné činnosti, většinou ani neví, jaká sankce jim za svůj čin hrozí. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Je tedy nutné, se zabývat dalšími prevencemi, které by měly snížit velikost páchané kriminality, a také cílovými skupinami těchto preventivních opatření.

4.1 Cílové skupiny preventivních opatření

Dle Matouška a Matouškové jsou cílovou skupinou pro preventivní opatření:

- hyperaktivní děti,
- děti selhávající ve škole,
- děti s poruchami chování,
- děti zneužívané a týrané v rodinách,
- děti z dysfunkčních rodin,

- děti z čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality,
- děti z rodin žijících pod hranicí životního minima,
- děti z rodin, v nichž chybí otec,
- děti s predelikventním chováním.⁸

Volba cílové skupiny je důležitá, neboť s každou je postup práce trochu jiný a prevence by jinak nepřinesla žádný přínos. Daleko větší vliv má u dětí propojení zkušeností s vědomostí, nikoli jim pouze předávat teoretické informace.

Existuje celá řada efektivních preventivních programů, mezi něž řadíme předškolní programy pro děti, programy určené rodičům, programy vázané na školu, vrstevnické programy, komunitní programy a programy podporující uplatnění mládeže na trhu práce. (Matoušek, Matoušková, 2011)

4.2 Předškolní programy pro děti

Tyto programy nemají hlavní cíl zabránit budoucímu kriminálnímu chování mládeže. Záměr je připravit děti, které by mohly mít ve škole problémy se vzděláváním, na vyučování. Takové programy probíhají formou hry, většinou před začátkem školní docházky. Přípravu na školu využívají především děti z rodin ohrožených a chudých.

Jeden z těchto programů se nazývá Perry Preschool Program, který probíhá v Michiganu. Tento program byl sledován a z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že mládež, která byla účastníkem tohoto projektu, přišla do kontaktu s policií výrazně méně, než mladí, kteří se žádného podobného programu nezúčastnili. (Matoušek, Matoušková, 2011)

4.3 Programy určené rodičům

Programy, které nejsou určené pro děti, ale pouze pro jejich rodiče mají v konečném důsledku na děti také vliv. Rodina totiž dítě vychovává a může být také příčinou jeho deviantního chování. Programy určené rodičům poskytují terapeutické a poradenské služby především pro sociálně slabé rodiny v průběhu prvních pěti let života jejich dítěte.

⁸ Predelikventní chování= takové chování z kterého se s největší pravděpodobností může vyvinout kriminalita, např. násilné chování ke kamarádům

Příkladem může být projekt Žijeme s dětmi, který rodičům radí, jak zvládat určité problémy jejich dětí, terapeuti dále rodiny navštěvují a také ukazují, jak přiměřeně děti trestat a odměňovat.

Existují také školy pro rodiče, které se nachází nejen v USA ale i v Evropě. Cílem je naučit rodiče dětem naslouchat, ovládat své agresivní chování a vhodně reagovat na problémy svých potomků.

V ČR se rozvíjí metoda tzv. videotrénink interakcí, který spočívá v tom, že je doma nahráváno chování rodičů ke svým dětem a zaškolený zaměstnanec pak ze záznamu vybírá určité části, kde rodič na dítě reaguje pozitivně a snaží se tak posílit rodičovské kompetence. (Matoušek, Matoušková, 2011)

4.4 Programy vázané na školu

Škola je nejen místo pro vzdělávání, ale také se zde jedinci učí, jak řešit své problémy. Škola by měla žákům předat určité morální vzdělání a naučit je, jak učinit správné rozhodnutí a stanovisko ke kriminálnímu jednání druhých.

Na půdě školy také probíhají různé preventivní programy, které předávají určité morální vzdělání, snaží se minimalizovat delikventní chování mladých, které by následně mohlo vést ke kriminalitě. Také chtějí dětem ukázat, jak by se v případě setkání s kriminalitou měly zachovat. Dále programy učí jistým sociálním dovednostem, což znamená, že ukazují žákům, jak se dá neagresivně odvést od agresivního jednání. Existují různé varianty těchto programů. Jedna z nich je přednáška, které je určena většímu počtu žáků, ale diskuze probíhá pouze na konci. Mezi úspěšnější formy patří beseda, kdy je prostor pro diskusi větší. Nejeefektivnější je metoda peer programů, kdy je cílem aktivně zapojit skupinu. Formou diskusí se také učí přijímat názor svých spolužáků a zlepšuje se tak atmosféra ve třídě. (Veselá, 2003; Matoušek, Matoušková, 2011)

Jedním z programů je Vzdělávání v právu, který učí porozumět dětem právu. Vyučujícím zde není učitel ale policista, soudce, sociální pracovníci a další. (Matoušek, Matoušková, 2011)

4.5 Vrstevnické programy

Vrstevnické programy jsou nejen ty programy, které se organizují ve školách, ale i ty které organizují různé spolky dětí a mládeže.

Takovýmto programem je Cílený přesah, provozován národní organizací Boys Clubs of America, který se zaměřuje na rizikovou mládež ve věku dvanáct až osmnáct let. Předmětem tohoto projektu je mladým ukázat, jak mohou trávit svůj volný čas, přivést je k zájmovým kroužkům a zajišťovat pro ně různé rekreační a sportovní akce. Děti, které umí trávit volné chvíle v různých zájmových kroužcích, mají pak menší sklon ke kriminálnímu chování. (Matoušek, Matoušková, 2011)

4.6 Komunitní programy

Pojem komunita vyjadřuje určitou zájmovou skupinu či společenství. Komunitní programy jsou realizované většinou v malém regionu, který kupříkladu zahrnuje jeden školní obvod. Tento způsob prevence by se měl zaměřovat na všechny možné typy sociálního selhání. Hlavní institucí je tedy škola, která se snaží předejít školnímu selhání žáka. Škola může dítěti navrhnout i vhodná opatření.

Dryfoosová navrhl, aby řízení komunitních preventivních programů bylo prováděno z jednoho místa. Tvrdí, že by komunitní koordinační agentura měla především zjistit problémy dětí a mládeže v komunitě a následně k nim sestavit plán prevence. KKA by tedy měla vědět:

- místní úroveň kriminality dle policejních a soudních statistik,
- úroveň abúzu⁹ drog a alkoholu dětí a mladistvých v komunitě,
- počty dětí a mladistvých odpadajících předčasně ze škol, resp. učilišť,
- počty dětí opakujících ročník,
- počty dětí narozených nezletilým matkám,
- počty dětí a mladých lidí kontaktujících linky důvěry a frekvenci hlavních druhů jejich problémů,
- počty kontaktů dětí a mládeže s lékařskou pohotovostí a důvody těchto kontaktů,
- počet rodin žijících pod hranicí bída.

Další činností KKA by mělo být získávání financí a následně jejich přidělení na potřebné projekty. Poté by měla být zjištěna efektivita u programů, které byly činností KKA podpořeny.

⁹ Abúza= zneužití či nadměrné užívání určitých látek

Komunitní programy mají mládež pobídnout k smysluplnému trávení svého volného času. Jsou otevřena různá sportovní hřiště, organizují se diskotéky a otevírají klubovny pro mladé. (Matoušek, Matoušková, 2011)

4.7 Programy podporující pracovní uplatnění

Představa, že by každý student dosáhl ve školském systému výučního listu, či dokonce maturity, je jakýmsi ideálem. Avšak realita je taková, že spousta lidí vzdělání nedokončí. Dokonce i ti, kteří jsou vyučení a obdrželi výuční list pak na trhu práce nemůžou nalézt uplatnění. Právě u mladých lidí je tento fakt prohlouben dalším problémem, a to tím, že mladá generace nemá často dostatečnou praxi, aby byla pro zaměstnavatele vhodnou volbou pro přijetí do zaměstnání.

Nezaměstnanost mládeže pak provází právě kriminalita. Pomocť mladým lidem s uplatněním na trhu práce je významnou prevencí kriminální činnosti.

Stát se snaží o to, aby se dosahovalo přirozené zaměstnanosti a prosazuje tedy aktivní politiku zaměstnanosti. Součástí této politiky je pak vytváření nových pracovních míst, dále poskytnutí příspěvků zaměstnavatelům při zaměstnávání uchazečů o práci a příspěvek na zpracování. (Matoušek, Matoušková, 2011; MPSV ČR, 2017)

Úřady práce se také snaží pomáhat prostřednictvím profesních poradenství, které je realizováno buď individuální formou, či jsou do škol pozíváni pracovníci úřadů práce a prezentují žákům o vhodných pozicích a vhodných školách. ÚP také organizuje pro lidi rekvalifikační kurzy. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Mimo výše uvedené existují i speciální programy, které se snaží najít zaměstnání pro mladé lidi. Jedním z nich je program *Šance*, který je realizován vzdělávacím střediskem Kulturního domu Junior v Chotěboři. Rekvalifikační kurz je určen pro problémovou mládež, která ukončila základní či zvláštní školu a nachází se ve věku 16-25 let. Tento projekt má tradici již od roku 1991 a ročně má přibližně stovku účastníků. Kurz se zaměřuje zejména na získání praxe, výsledkem je pak osvědčení o zaučení v oboru. Následně se pak na trhu práce dokáže uplatnit zhruba 90–95 % absolventů kurzu. (Matoušek, Matoušková, 2011)

4.8 Státní programy prevence v České republice

Republikový výbor pro prevenci kriminality je od roku 1993 vrcholným státním orgánem v oblasti prevence. Zasedají zde zástupci zainteresovaných ministerstev a zástupci

Mezirezortní protidrogové komise. Tato komise se zabývá prevencí sociálně patologických jevů. Předsedou výše zmíněného výboru je ministr vnitra. Aby byl přidělen grant na prevenci kriminality, je třeba zřídit funkci manažera preventivních programů. (Matoušek, Matoušková, 2011; Mlčoch, 2011)

Odbor prevence kriminality na Ministerstvu vnitra ČR poskytuje finance takovým organizacím a obecním zastupitelstvům, které se prevencemi zabývají.

Program sociální prevence a prevence kriminality se zaměřuje na ohroženou mládež a jejich rodiny. Tento program je především činností Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, dále Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Oddělení sociální prevence, zřízen Ministerstvem práce a sociálních věcí, je programem u obvodních úřadů, především u obcí s rozšířenou působností. Významnou roli zde plní sociální asistent, který je vyškolen na terénní sociální práci s problémovými dětmi a mladistvými. Na základě podnětů starosty či zastupitelstva pak může vzniknout **komise pro prevenci kriminality**. V této komisi by se pak měli nacházet pracovníci sociální správy a subjekty, které se snaží minimalizovat kriminalitu, či pracují s problémovou mládeží.

Dále je zřizován Ministerstvem spravedlnosti **Institut kriminologie a sociální prevence** jehož hlavní činností je provádět kriminologický výzkum. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Nejúčinnější však byly **programy na místní úrovni**, a to konkrétně soubor opatření na úseku primární sociální prevence, který se zabývá aktivitami, jež by přinesly změnu v ne zrovna příznivém ekonomickém a společenském prostředí, v němž mají původ pachatelé kriminality. Další oblastí je situační prevence ke ztížení trestné činnosti a současně k většímu množství objasněných trestných činů. (Mlčoch, 2011)

Preventivní aktivity v oblasti kriminality mládeže v České republice jsou zatím na začátku. Důvodem je neochota lidí na takových preventivních programech spolupracovat. (Matoušek, Matoušková, 2011)

5 DŮSLEDKY KRIMINALITY PÁCHANÉ DĚTMI A MLÁDEŽÍ

Problematiku zabývající se zacházením s delikventní mládeží, upravuje primárně zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), dále pak zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. (Hulmáková, 2013)

Pokud se jedinec rozhodl spáchat delikt, měl by za něj nést patřičnou odpovědnost. Sankce by měla vést k odstranění kriminality a agrese. Trest by však neměl být příliš nízký, aby nedával pachateli pocit, že svou činnost může zopakovat. (Martínek, 2015; Firstová, 2014)

Právní postavení se dle ZSM výrazně odlišuje u třech kategorií mládeže: děti mladší 15 let, mladiství a pachatelé ve věku blízkém mladistvých. Je nutné dle § 3 odst. 3 ZSM: „*přihlížet k osobnosti toho, komu je ukládáno, včetně jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jakož i jeho osobním, rodinným, a sociálním poměrům, a musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu*“. (Hulmáková, 2013; Zákony pro lidi, 2017a)

V trestním řízení ve věcech mládeže rozhodují specializované soudy mládeže, předpokládá se i specializace dalších orgánů, které jsou činné v trestním řízení a také další subjekty např. PMS a OSPOD. Právě pracovníci PMS a OSPODu zjišťují informace o poměrech mladistvých a na základě nich pak orgány činné v trestním řízení, vybírají nejvhodnější sankce. Hlavní myšlenkou je, co nejméně trestat a nejvíce vychovávat. Proto jsou tedy zapojení probační a sociální pracovníci a aplikovány alternativní tresty. (Firstová, 2014; Hulmáková, 2013)

5.1 Opatření ukládána mladistvým

Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá proviněním, a to podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Proviněním je označováno (místo klasického přečinu či zločinu jako u dospělých) z důvodu opětovného začlenění pachatele do rodinného a společenského prostředí po vykonání trestu uloženého soudem. Snahou je také zabránit možné recidivě. Důležité je i srovnání z hlediska požadavku, přiměřeného opatření za spáchaný čin. Jsou preferovány alternativy k stacionárním sankcím¹⁰ a alternativy k standartnímu procesu trestního řízení. (Firstová, 2014; Hulmáková, 2013)

§ 10 odst. 1 ZSM rozděluje tři kategorie opatření, které lze mladistvým za své činy uložit. Jedná se o výchovná, ochranná a trestní opatření. Tyto intervence představují ucelenou

¹⁰ Stacionární sankce= sankce vykonávané v zařízeních, spojené s odnětím svobody

soustavu, která dokáže včas reagovat na trestnou činnost mládeže a zohlednit osobnost pachatele a jeho rodinné poměry. (Firstová, 2014; Zákony pro lidi, 2017a)

5.1.1 Výchovná opatření

Toto opatření by mělo být ukládáno vždy před dalšími možnými intervencemi, které jsou pro mládež daleko větším zásahem. Ke každému jedinci by se mělo přistupovat individuálně. Soud by měl spolupracovat s psychology, sociálními pracovníky a probační a mediační službou, kteří pro něj připravují zprávu o osobnosti pachatele, na základě ní pak soudce zvolí nejvhodnější opatření. (Firstová, 2014)

Výchovná opatření lze jedinci ukládat samostatně či v kombinaci s další formou opatření. Pokud dá mladistvý souhlas, lze výchovné opatření uložit i v průběhu trestního řízení. *„Výchovné opatření, lze uložit nejdéle na dobu současně stanovené zkušební doby upodmíněného odsouzení nebo podmíněného odložení peněžitého opatření“* dle § 15 odst. 1 ZSM. Avšak maximální délka výchovného opatření jsou tři roky. Pokud je však splnění výchovného opatření nemožné, či jej nelze oprávněně žádat, soud jej zruší či změní. V případě přípravného řízení jej může zrušit či změnit i státní zástupce. (Hulmáková, 2013; Zákony pro lidi, 2017a)

§ 15 odst. 2 ZSM jmenuje tyto druhy výchovného opatření:

- **dohled probačního úředníka** – rozumí se tím přímý dohled na chování mladistvého, kontrola plnění probačního programu a povinností, které byly mladistvému nakázány. Jedinec se musí k probačnímu úředníkovi dostavovat, spolupracovat s ním a informovat jej o svých životních krocích. Toto opatření má určité nevýhody a to ty, že jsou mladiství finančně závislí na rodičích, tudíž nemusí být pro všechny jedince jednoduché navštěvovat probačního úředníka v stanovených termínech. Dalším možným problémem je vzdálenost bydliště mladistvého k sídlu daného střediska PMS. Dohled probačního úředníka může být uplatňován i u výchovného omezení, výchovných povinností či probačního programu. (Firstová, 2014; Hulmáková, 2013)
- **probační program** – cílem tohoto programu je podpořit sociální zázemí jedince a urovnat špatné vztahy mezi pachatelem a obětí. Patří zde poradenství s psychologem a probačním úředníkem, sociální výuka, terapeutické programy, různé rekvalifikační programy, které rozvíjejí sociální um. S obsahem programu

musí být mladistvý obeznámen. Toto opatření se liší od ostatních tím, že s ním musí jedinec souhlasit. Jedním z důvodů je ten, aby mládež spolupracovala, což by bez jejího souhlasu bylo téměř nemožné. Velmi důležitý je také způsob, kterým se pracuje s mladistvým v průběhu trestního řízení, za něž jsou odpovědné orgány činné v trestním řízení, obhájce, pracovníci PMS, OSPODU a aktéru probačních programů. Nad vykonáváním probačního programu má dohled probační úředník, který o něm následně sepisuje zprávu. Mezi nejrozšířenější akreditované probační programy patří Právo pro každý den, které je založeno na skupinové spolupráci, kde se snaží rozvíjet nejen sociální dovednosti, ale i komunikaci a řešit konflikty. (Firstová, 2014; Hulmáková, 2013)

- **výchovné povinnosti** – § 18 odst. 1 ZSM jmenuje různé výchovné povinnosti, které mohou být jedinci, za spáchání činu jinak trestného, stanoveny:
 - a) bydlení s rodičem nebo jiným dospělým člověkem, který je za jeho výchovu odpovědný, (Zákony pro lidi, 2017a)
 - b) zaplatit odpovídající peněžní částku, která bude určena oběti trestného činu jako finanční pomoc – tato povinnost je možná uložit pouze v případě, že je mladistvý výdělečně činný a má dostatek financí,
 - c) vykonat společensky prospěšnou činnost určitého druhu, a to zcela bezplatně – jedná se o úklidové práce, humanitární činnosti a další. Nejvýše lze uložit mladistvému 60 hodin výkonu této činnosti, (Firstová, 2014)
 - d) usilovat o to, aby se s poškozeným vyrovnal,
 - e) nahradit škodu či zlikvidovat následky svého provinění,
 - f) podstoupit léčení závislosti na návykových látkách,
 - g) podstoupit ve svém volnu vhodný program, který není probačním programem – příkladem může být sociální výcvik či vzdělávací program. (Zákony pro lidi, 2017a)
- **výchovná omezení** – jsou jisté zákazy, které nakazují jedinci, aby se zdržel určitých aktivit:
 - a) nenavštěvovat určité akce nebo zařízení a nevhodná místa pro mladistvé, příkladem mohou být herny a bary,

- b) nestýkat se s určitými lidmi – zejména s těmi, co mají na jedince špatný vliv,
 - c) nezdržovat se na určitém místě,
 - d) neužívat látky návykové,
 - e) nepřechovávat věci, jež by mohly být využity k spáchání dalšího provinění,
 - f) neúčastnit se sázek, hazardních her a hracích automatů,
 - g) neobměnit, bez předešlého oznámení probačnímu úředníkovi, místo svého bydliště či práce. (Firstová, 2014)
- **napomenutí s výstrahou** – jedná se o vytknutí protiprávnosti činu spáchaného mladistvým a informovat jej o možných důsledcích, které mu v případě opakování činnosti hrozí. Vše musí být činěno za přítomnosti zákonného zástupce mladistvého. Pokud je to vhodné, může být toto postižení přenecháno zákonnému zástupci mladistvého či jeho opatrovníku nebo škole. Pokud jedinec žije ve výchovném zařízení, je možné postižení tomuto aparátu přenechat. (Zákony pro lidi, 2017a)

5.1.2 Ochranná opatření

Cílem tohoto opatření je chránit společnost před dalším pácháním trestné činnosti, a tedy pozitivně ovlivnit další vývoj jedince. Stát touto intervencí reaguje na trestné činy, které byly spáchány jedinci vlivem jejich duševní poruchy či psychickým onemocněním. (Firstová, 2014)

Mezi tyto opatření patří:

- **zabrání věci či jiné majetkové hodnoty,**
- **ochranné léčení** – je uskutečněno v zdravotnickém ústavu na lůžkovém oddělení, ale je možná i ambulantní léčba. Za určitých podmínek je možno toto léčení vykonat i v zařízení pro výkon trestu odnětí svobody. Soud ochranné léčení ukládá pachatelům, kteří jsou zčásti či zcela trestně neodpovědní za spáchání trestných činů pro duševní poruchy. Je možné jej uložit osobám, které jsou nepřičetné, tudíž nejsou trestně odpovědné i těm, co mají přičetnost sniženou. Pobyt takových lidí na svobodě by byl pro společnost jistým rizikem. Ochranné léčení může být uloženo i osobám, které se dopustily trestného činu v důsledku požití návykové látky. (Firstová, 2014)
- **ochranná výchova** – tato intervence je ukládána mladistvým, jež nemají dostatečnou výchovu, a rodina jim ji nemůže zajistit. Dále těm, o něž není patřičně postaráno, či jsou v oblasti výchovy zanedbáváni. Ochranná výchova trvá po dobu

její účelnosti. Když jedinec dovrší osmnácti let, je toto opatření ukončeno, pokud to zájem mladistvého nevyžaduje. Zdali by to mladý člověk vyžadoval, hranice by se o rok posunula, tedy do devatenáctého roku. V případě, že tuto intervenci nelze z jistých důvodů učinit, je jedinec pod dohledem probačního úředníka. (Zákony pro lidi, 2017a)

- **zabezpečovací detence** – toto opatření se týká mladistvých, kteří mohou společnost vážně ohrozit, neboť je u nich pravděpodobnost recidivy velmi vysoká. Tento fakt lze vyzorovat z motivace pacienta k léčbě a podle účinnosti dosavadní léčby. Nejrizikovější jsou právě sexuální devianti a agresori, kteří kazí veškeré snahy specialistů o jejich vyléčení, a to například formou útěků. Zabezpečovací detence je ukládána nepřičetným osobám, které spáchaly čin jinak trestný a nepředpokládají se u nich kladné výsledky ochranného léčení. Je tedy potřeba izolovat nenapravitelné zločince prostřednictvím zabezpečovací detence. Trestní zákoník však dává možnost jedinci při změně svého postoje, podrobení se místo zabezpečovací detence ústavnímu ochrannému léčení. (Hulmáková, 2013; Firstová, 2014)

5.1.3 Trestní opatření

Zdali se jeví výše zmíněná opatření jako neúčelná, může být jedinci uložena nejpřísnější intervence, a to trestní opatření. Preferovány by však měly být ty tresty, které nejsou na odnětí svobody. (Firstová, 2014)

Mezi trestní opatření patří:

- **obecně prospěšné práce** – při volbě tohoto opatření je velmi důležité zjistit postoj mladistvého k této intervenci. Pokud by byl jeho přístup záporný, s největší pravděpodobností by k výkonu obecně prospěšným pracím nikdy nedošlo. V případě, že by do jednoho roku od uložení práci nevykonal, trest by byl změněn na odnětí svobody. V tomto případě by se jednalo o krátkodobé potrestání, které je však nedostatečné. Rozsah obecně prospěšných prací je stanoven v rozmezí 50- 50 hodin. Tato činnost však nesmí ohrozit zdraví, bezpečnost ani mravní výchovu jedince. (Hulmáková, 2013; Firstová, 2014)
- **peněžité opatření** – je ukládáno formou denních sazeb, kterých může být minimálně 10, nejvíce však 365. Sazba se pohybuje od 100,- Kč do 5000,- Kč za den. Uděluje

se pouze tehdy, pokud mladistvý vydělává a jeho poměry mu to umožňují. (Hulmáková, 2013)

- **peněžitě opatření s podmíněným odkladem** – soud umožňuje odložit výkon peněžitě opatření v různých případech. Přihlédne-li k jeho dosavadnímu životu a jeví-li se jako velmi pravděpodobné, že účel trestního opatření bude docílen i bez jeho konání. Zkušební doba je stanovena až na 3 roky. (Hulmáková, 2013; Zákony pro lidi, 2017a)
- **propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty** – je ukládáno osobám, které se dopustily majetkových deliktů.
- **zákaz činnosti** – tento zákaz se zpravidla týká činností, jimiž se pachatel dopustil protiprávního jednání. Příkladem může být zákaz řízení motorových vozidel. Maximální délka tohoto opatření činí 5 let. V případě, že by tento zákaz mohl poškodit přípravu mladistvého na zaměstnání, nelze jej udělit.
- **domácí vězení** – je uděleno v případě, že dá mladistvý na základě přečinů písemný souhlas s tím, že se bude zdržovat ve stanovených hodinách v místě svého bydliště, popřípadě na jiné stanovené adrese. Zejména se jedná o dobu, mezi osmou hodinou večerní a šestou hodinou ranní v době pracovního volna. Maximální délka činí 1 rok. Dlouhá doba tohoto opatření však vede k vedlejším negativním účinkům, a to konkrétně ke konfliktům v rodině.
- **zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce** – sankci tohoto typu je možno uložit jedinci, který se v souvislosti s navštívením takové akce dopustil trestného činu úmyslného. Po celé délce výkonu trestu musí mladistvý spolupracovat s probačním úředníkem. Délka sazby činí maximálně 5 let.
- **vyhoštění** – týká se pouze mladistvých cizinců, kteří spáchali v ČR trestný čin a nemají statut uprchlíka. Opatření trvá minimálně jeden rok a nejvýše pět let. V případě, že jedinci hrozí zpustnutí, jej nelze uložit. (Hulmáková, 2013; Firstová, 2014)
- **odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu** – jedná se o trest alternativní, kdy je výkon trestu odložen za předpokladu, že se jedinec bude ve zkušební době chovat spořádaně. Zkušební doba trvá v rozmezí jeden až tři roky. (Firstová, 2014)

- **odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem** – pokud jedinec při výše uvedeném opatření poruší podmínku řádného chování, soud mu může k tomuto opatření nařídít dohled probačního úředníka či dojde k nepodmíněnému výkonu trestu. (Firstová, 2014)
- **odnětí svobody nepodmíněně** – v případě, že výčet předchozích opatření nepostačuje k dosažení účelu, je stanoveno nejužší řešení, a to trest odnětí svobody nepodmíněně. Tato intervence trvá u dolní sazby maximálně rok a u horní sazby maximálně 5 let. (Firstová, 2014; Hulmáková, 2013)

5.1.4 Odklony v trestním řízení ve věcech mladistvých

Na trestnou činnost páchanou mládeží ve věku od 15 do 18 let je možno reagovat tzv. procesními odklony. V takovémto případě nedojde k rozhodnutí o vině a trestu, ale je vybráno jiné hledisko pro potrestání mladistvého. Cílem je urovnat vztah mezi pachatelem trestné činnosti a jeho obětí. (Firstová, 2014)

Odklony v trestním řízení ve věcech mladistvých neboli sankce neformální by měly mít přednost před ostatními intervencemi, především před trestními opatřeními. Je nezbytné, aby se podezření za spáchání provinění jevílo naprosto důvodné a mladistvý nesl plnou odpovědnost za spáchaný trestný čin, vypořádal se s příčinami a odčinil následky svého provinění. (Hulmáková, 2013)

Existují různé instituty odklonu v trestním řízení ve věcech mladistvých, které projednávají trestní věci bez složitého a vleklého řízení před soudem. Různé druhy odklonů v trestním řízení ve věcech mladistvých popisuje příloha č. A. (Firstová, 2014)

5.2 Opatření ukládána dětem mladším 15 let

Opatření ukládaná dětem mladším 15 let nemají sankční povahu, jejich účelem je spíše vhodně reagovat na příslušné problémy ve výchově, které zapříčinily delikvenci trestně neodpovědných dětí a zabránit recidivě. (Hulmáková, 2013; Firstová, 2014)

Dítě do patnácti let nemá trestní odpovědnost, dopustí-li se tedy činu jinak trestného, soud učiní opatření. Aby bylo vybráno nejvhodnější opatření je potřeba, aby dítě prošlo pedagogicko-psychologickým vyšetřením. Dále je nutná zpráva o rodinných poměrech dotyčného, kterou vytváří orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pokud rodina neplní svou funkci, soud nebude volit ty opatření v níž musí být rodina součinná.

Dítěti lze tedy učinit tato opatření:

- **výchovná povinnost,**
- **výchovné omezení,**
- **napomenutí s výstrahou,**
- **dohled probačního úředníka,**
- **ochrannou výchovu,**
- **ochranné léčení ,**
- **zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče** – právě toto opatření se odlišuje od ostatních především v tom, že je ukládáno pouze dětem, nikoli mladistvým. Mohli bychom jej přirovnat k výchovné povinnosti, která je ukládána mladistvým pachatelům, kteří se musí zúčastnit programu určenému k rozvoji svých sociálních dovedností a osobnosti. Nejedná se o probační programy.

Pokud nejsou mírnější formy intervence účinné, soud přistoupí k přísnějšímu opatření. Soud však musí spolupracovat s orgánem sociálně-právní ochrany dítěte, školou a mnohdy i s probačními úředníky, kteří jej informují o příčinách dosavadního stavu a účincích výchovy prováděné rodinou a školou.

V případě, že dítě ve věku dvanáct až čtrnáct let spáchá nejzávažnější delikt, je mu uloženo nejprísnejší možné opatření u trestání delikvence mládeže, a to ochranná výchova. (Firstová, 2014)

5.3 Další způsoby intervence

Mezi další způsoby intervence patří Diagnostický ústav, Výchovný ústav a subjekty odborné péče mezi něž řadíme kurátory pro mládež, sociální pracovníky a Policii ČR.

5.3.1 Diagnostický ústav

V České republice funguje osm diagnostických ústavů pro děti a čtyři pro mládež. Pobyt v diagnostickém ústavě bývá zpravidla nařízen soudem. Jen malý počet lidí je zde dobrovolně, a při takovémto způsobu pobytu je potřeba dohoda mezi zákonným zástupcem jedince, jedincem samotným a vedoucím ústavu.

Na začátku pobytu probíhá komunikace mezi svěřencem a psychologem a zapíše se o tomto sezení záznam. V půlce pobytu vychovatel zpracuje předběžný závěr o svěřenci a na konci pak závěr konečný. Většina jedinců je však po ukončení diagnostického pobytu umístěna do ústavu výchovného. Málokdo se vrátí z diagnostického ústavu zpět na místo, odkud do zařízení přišel. (Gřivna, 2014)

5.3.2 Výchovný ústav

V České republice existuje dvacet výchovných ústavů pro děti, sedmnáct pro mládež a šest pro děti i mládež. I do výchovného ústavu je mládež umístěna na základě rozhodnutí soudu, který jedinci uložil ústavní výchovu, ale i zde může jedinec vstoupit dobrovolně. Zařízení se snaží připravit osoby na budoucí zaměstnání.

Existují tři možné podoby výukových programů, a to kurzy a školení pro obtížně zvladatelné jedince (u děvčat se jedná o rodičovskou výchovu a u chlapců řemeslné dovednosti), dále odborná učiliště s výučním listem a v poslední řadě střední odborné učiliště. (Gřivna, 2014)

Pracovník obecního úřadu je povinný sledovat, jak dítě v zařízení dodržuje právo, a jak se vyvíjí jeho schopnosti. Sociální pracovník také pracuje s rodiči a měl by je směřovat k tomu, aby se poměry v rodině zlepšily a dítě se tak mohlo vrátit zpět. V případě, že rodiče neumí řešit těžké životní situace, pracovník jim poskytne poradenskou činnost. Při propouštění svěřence ze zařízení je třeba prozkoumat právě rodinné prostředí. Často však děti při návratu opakovaly trestnou činnost, jelikož k ní byly ze stran rodičů popuzovány. (Firstová, 2014)

5.3.3 Subjekty odborné péče

V případech, že se škola nemůže domluvit na spolupráci s rodiči dítěte páchajícího delikventní činy, je třeba hledat pomoc jinde. (Firstová, 2014)

Mezi subjekty odborné péče patří **kurátoři pro mládež**, kteří se starají o děti, které se dopustily činu jinak trestného, a o mladistvé, kteří se dopustili trestného činu či přestupku a bylo nad nimi započato trestní řízení. Také pečují o mládež, která má poruchy chování opakujícího se charakteru. Kurátor úzce spolupracuje právě s orgány, které jsou činné v trestním řízení a těm podává informace o mladistvém. Tento specialista má povoleno napomenout nezletilého i jeho rodiče, stanovit nad dítětem dohled, či uložit určité omezení. (Gřivna, 2014)

Kurátor se snaží o poskytnutí poradenských služeb osobám zodpovědných za výchovu delikventních dětí a také spolupracují s ostatními subjekty na aplikaci preventivních projektů, se snahou odstranit právě zmiňovanou delikvenci.

Jedním ze subjektů spolupracujících s kurátory jsou **sociální pracovníci**. Ti jsou často kontaktováni školou při podezření na zanedbávání dítěte. Rovněž by měli sami sociální pracovníci vyhledávat právě ohrožené děti. Následně je třeba pracovat s celou rodinou, aby rodiče dítě správně vychovávali a uměli jej zabezpečit nejen materiálně, ale i citově. V situaci, kdy rodina odmítá spolupracovat, jsou pracovníci povinni podat návrh na nařízení předběžného opatření k soudu.

Dalším subjektem jsou **Policisté ČR**. Především preventisté vstupují do škol, aby rozšířili žákům informace v oblasti práva. Do školních zařízení vstupují policisté z dalších důvodů, a to kvůli protiprávnímu jednání žáků. Jejich úkolem je vypátrat pachatele, vyslechnout nezletilé a objasnit trestnou činnost. (Firstová, 2014)

6 ANALÝZA KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE NA OPAVSKU V LETECH 2011-2015

Kriminalita dětí a mládeže na Opavsku pracuje s daty za období 2011 až 2015. Tyto statistiky poskytne Michael Kurka z oddělení hospodářské kriminality v Opavě. Policejní prezidium rozděluje 8 kategorií kriminality, do kterých dále spadají jednotlivé trestné činy. Je sledován nejen vývoj a struktura, ale i souvislosti, kterými je například trestná historie rodičů a sourozenců u mladých pachatelů kriminality. Ve vztahu ke zkoumané problematice budou hledány odpovědi na tyto výzkumné otázky:

1. Výzkumná otázka: Jak se vyvíjela kriminalita za pětileté období u dětí a mladistvých?

2. Výzkumná otázka: Jaké trestné činy se vyskytují u mladých pachatelů na Opavsku nejvíce a jsou tyto trestné činy nejvíce zastoupené pravidelně ve všech letech?

3. Výzkumná otázka: Dochází v průběhu zkoumaných let k určitému posunu v nápravě mladých pachatelů trestné činnosti, ve smyslu zamezení jejího dalšího konání?

6.1 Vývoj kriminality

Vývoj kriminality na Opavsku konané dětmi a mládeží se v jednotlivých letech liší. Blíže je zobrazeno období mezi roky 2011 až 2015. Celkový přehled jednotlivých kategorií činů a počtu skutků v nich spáchaných je rozděleno mezi osoby dle věku na 1-14 let (dětí), 15- 17 let (mladistvý) a 1-17 let (mládež) v tabulce č. 5.

Tabulka 5: Kriminalita páchaná na Opavsku dětmi a mladistvými

KRIMINALITA	2011			2012			2013			2014			2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
NÁSILNÉ ČINY	7	8	15	7	16	23	6	6	12	4	8	12	10	6	16
MRAVNOSTNÍ ČINY	1	0	1	0	3	3	2	3	5	1	3	4	0	0	0
KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	1	17	18	0	13	13	2	18	20	1	7	8	1	9	10
KRÁDEŽE PROSTÉ	7	23	30	4	20	24	3	23	26	1	17	18	1	13	14
OSTATNÍ MAJET.ČINY	0	5	5	1	3	4	0	0	0	1	2	3	2	5	7
OSTATNÍ KRIM. ČINY	10	10	20	4	8	12	2	2	4	2	9	11	3	5	8
ZBÝVAJÍCÍ KRIMINALITA	0	1	1	0	3	3	0	2	2	0	2	2	0	1	1
HOSPODÁŘS. ČINY	1	2	3	0	0	0	2	4	6	2	0	2	1	3	4
CELKOVÁ KRIMINALITA	27	66	93	16	66	82	17	58	75	12	48	60	18	42	60

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Následující tabulka č. 6 obsahuje souhrnná data o zmíněné kriminalitě za pětileté období.

Tabulka 6: Souhrnná data o kriminalitě páchané na Opavsku dětmi a mladistvými

KRIMINALITA	NÁSILNÉ ČINY	MRAVNOSTNÍ ČINY	KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	KRÁDEŽE PROSTÉ	OSTATNÍ MAJET. ČINY	OSTATNÍ KRIM. ČINY	ZBÝVAJÍCÍ KRIMINALITA	HOSPODÁŘSKÉ ČINY	CELKOVÁ KRIMINALITA
1-14 let	34	4	5	16	4	21	0	6	90
15-17 let	44	9	64	96	15	34	9	9	280
1-17 let	78	13	69	112	19	55	9	15	370

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Tabulka č. 5 a 6 poukazuje na to, že ta období od roku 2011 do roku 2015 byly v okrese Opava nejčastějším trestným činem spáchaným mladistvým či dítětem krádeže prosté, které

za toto období čítaly 112 skutků. Druhou příčku tohoto pomyslného žebříčku obsadily násilné činy jejichž výše se vyšplhala na číslo 78. Třetí místo tvoří krádeže, jež byly spáchány vloupáním, a to přesně v počtu 69 činů. Poslední kategorií, která stojí svým množstvím za zmínku jsou ostatní kriminální činy s počtem 55. Proto se těmito čtyřem kategoriím budou dále věnovat tabulky č. 7-14.

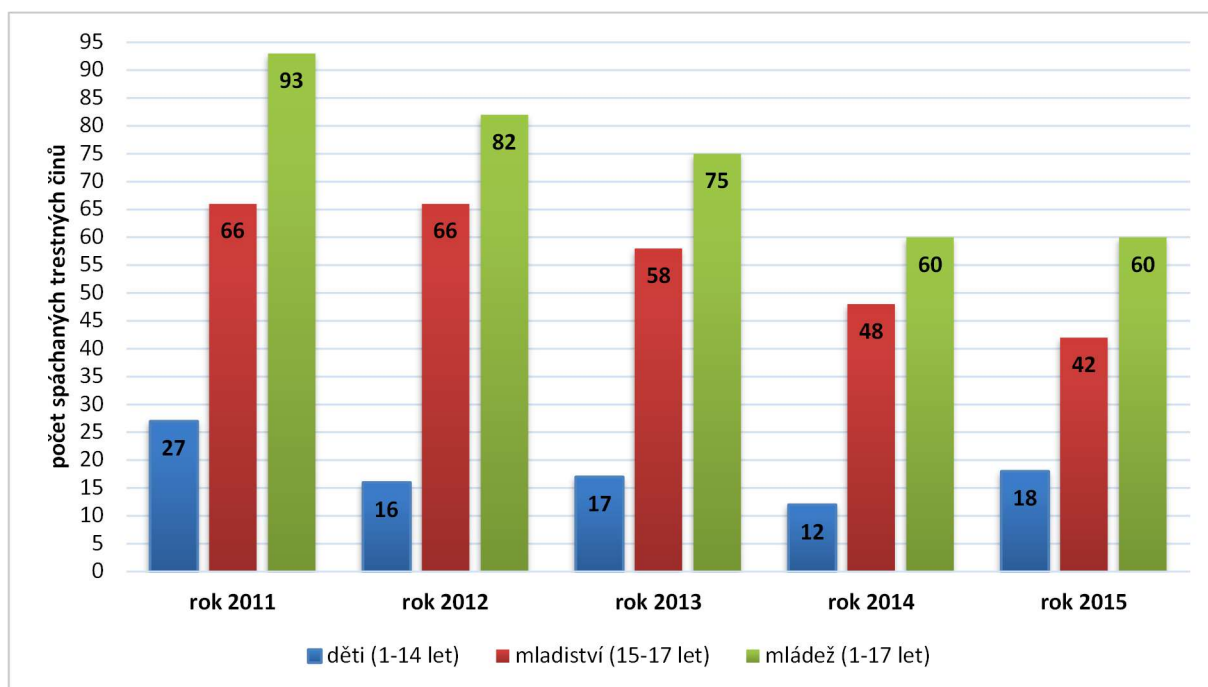
Nejméně však bylo evidováno trestných činů, které spadají do kategorie zbývající kriminality, kde bylo spácháno pouze 9 činů, a to ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství ve dvou případech, dopravními nedbalostními nehodami silničními ve třech případech a ostatní trestná činnost (do které se neřadí podpora a propagace hnutí, šíření poplašné zprávy, týrání zvířat, zanedbání povinné výživy, hanobení národa a dalších) ve čtyřech případech.

Do mravnostních činů, které byly mládeží v období 2011-2015 na Opavsku spáchány patří pohlavní zneužívání jiná než v závislosti na pachateli (9x), poté znásilnění (2x), ostatní pohlavní úchylinky (1x) a kuplířství (1x). Celkem tedy 13 těchto činů.

Ostatní majetkové činy konané osobami ve věku 1-17 let byly poškozování cizí věci (11x), podvod (6x) a zatajení věci (2x). Dohromady tato jednání čítají 19 skutků.

Mezi hospodářské činy, které spáchala mládež, se řadí neoprávněné držení plat. karty (6x), poškození a zneužití záznamu na nosiči informací (3x), podvod (2x), padělání a pozměňování peněz (2x), zpronevěra (1x) a úvěrový podvod (1x). Na Opavsku bylo vykonáno 15 těchto hospodářských činů.

Všechny výše zprostředkované informace zobrazuje obrázek č.3.

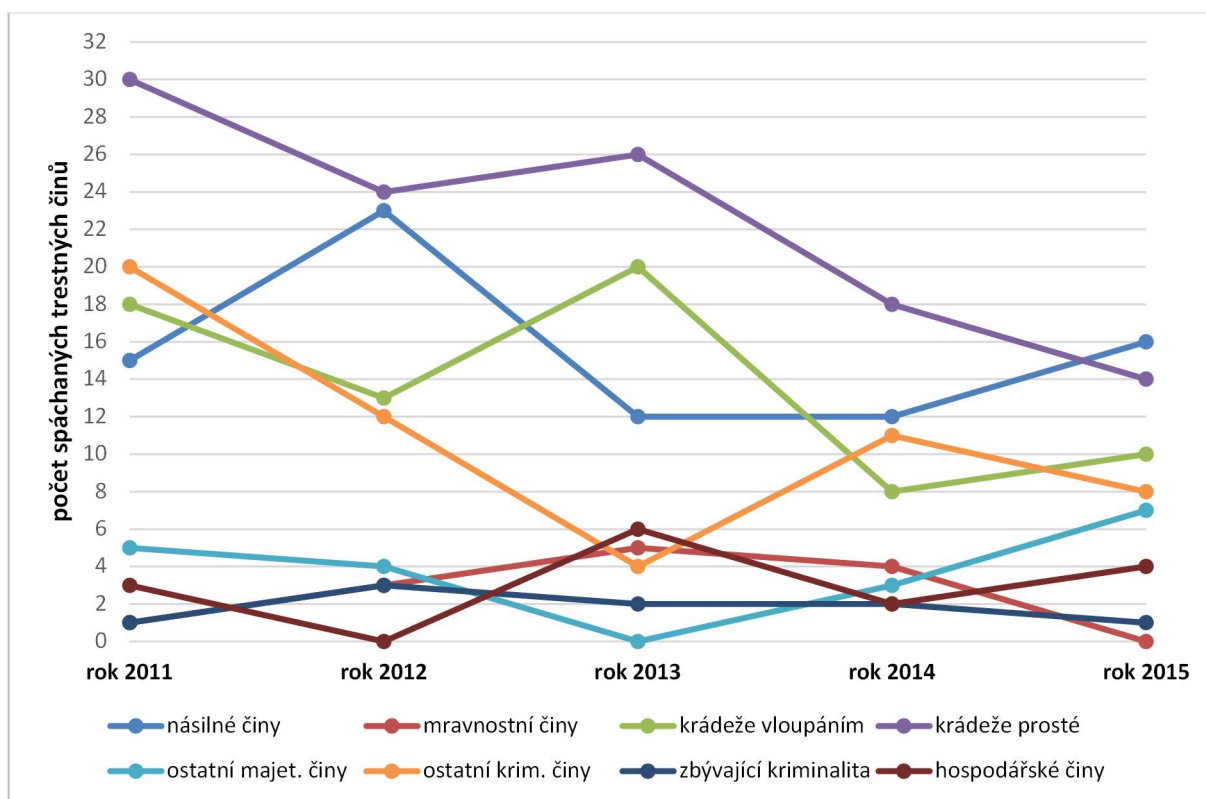

Obrázek 3: Vývoj kriminality dětí a mladistvých na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Z obrázku č. 3 je patrné, že méně četnými pachateli kriminality na Opavsku jsou děti (1- 4 let). V součtu za období 2011-2015 spáchali 90 skutků. U mladistvých (15-17 let) se počet činů vyšplhal na 280. Celkem tedy bylo v tomto období spácháno mládeží 370 skutků. Vývoj kriminality mládeže má snižující se tendenci a rok 2015 je totožný s rokem 2014. Tento fakt potvrzuje i klesající počet kriminality u mladistvých. U dětí je však kriminalita kolísavá a po fázi poklesu nastává opět růst. Je to dáno tím, že je zde velmi malý počet činů jinak trestných a jeden skutek navíc může znamenat růst oproti minulému roku, jako je tomu například v roce 2013.

Kriminalita páchaná dětmi nemá příliš klesající tendenci, ale spíše cyklickou. Cyklická tendence se projevuje tím, že např. jeden rok klesá a následující roste a naopak. Celková kriminalita mládeže naopak vykazuje klesající tendenci. Je to dáno tím, že se snižuje počet trestných činů páchaných mladistvými, kterých je však mnohem více oproti kriminalitě dětí mladších patnácti let. To je odpověď na první výzkumnou otázku.

Obrázek 4: Vývoj jednotlivých kategorií kriminality mládeže na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Vývoj jednotlivých druhů kriminality dětí i mladistvých zobrazuje obrázek č. 4. Ačkoli celková kriminalita mládeže klesá, do roku 2012 měla u násilných činů, mravnostních činů a zbývající kriminality vzrůstající tendenci. Naopak do tohoto roku je patrné, že kriminalita klesala u krádeží vloupáním a krádeží prostých, ostatních majetkových trestných činů, ostatních kriminálních činů a hospodářských činů.

V roce 2013 klesala kriminalita pouze u násilných činů, ostatních majetkových činů, ostatních kriminálních činů a zbývající kriminality. U ostatních četnost nabrala někdy i rapidní vzrůstající tendence (hospodářské trestné činy a krádeže vloupáním).

Rok 2014 je u kategorie násilných činů a zbývající kriminality konstantní a klesající tendenci vykazují mravnostní činy, krádeže vloupáním a krádeže prosté. Nárůst je zaznamenán u ostatních majetkových činů a ostatních kriminálních činů.

Rok 2015 se u mravnostních činů, krádeží prostých, ostatních kriminálních činů a zbývající kriminality zlepšil ve snížení počtu trestných činů. Především ostatní majetkové činy však stále nabírají na četnosti.

Za celé pětileté období nevykazuje žádná z kategorií kriminality pouze nárůst či pokles trestných činů. Vždy se zde chvíli objeví nárůst, poté je zde nějaký pokles, či konstantní fáze a naopak.

Porovná-li se rok 2011 a 2015 je největší množstevní skok u krádeží prostých, kdy vykazuje až o 16 skutků méně a ostatních kriminálních činů, kdy je rozdíl o 14 skutků. Právě tyto dvě kategorie mají největší vliv na to, že se celková kriminalita dětí a mládeže na Opavsku snižuje. Naopak některé skutky jako např. ostatní majetková činnost v roce 2015 sice vykazují větší intenzitu než v roce 2011, v průběhu let však často klesaly a konečná četnost není příliš vysoká (u již zmíněné ostatní majetkové činnosti tvoří všehovšudy 2 činy). Jelikož u této kategorie a kategorií ostatních není ten skok natolik patrný, či je zde pácháno jen několik málo činů, lze dojít k závěru, že kriminalita mládeže na Opavsku klesá.

6.2 Struktura kriminality

Mezi nejpočetnější kategorie kriminality na Opavsku páchané dětmi a mládeží mezi lety 2011-2015 patří krádeže prosté, násilné činy, krádeže vloupáním a ostatní kriminální činy, a to v tomto sestupném pořadí.

Krádeže prosté

Mezi krádeže prosté řadíme nejen tzv. „kapsářství“, krádeže jiné na osobách, ale i krádeže vyšší majetkové hodnoty, které mohou být např. krádeže jízdních kol, motorových vozidel jednostopých, dvojestopých a další. Podrobnější informace o krádežích prostých poskytuje tabulka č. 7.

Tabulka 7: Trestné činy kategorie krádeží prostých spáchané dětmi a mladistvými

KRÁDEŽE PROSTÉ	2011			2012			2013			2014			2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
KRÁDEŽE KAPESNÍ	1	1	2	0	0	0	0	1	1	0	2	2	0	1	1
KR. JINÉ NA OSOBÁCH	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	3	3	0	1	1
KRÁDEŽE MOT. VOZ. DVOUSTOPÝCH	1	2	3	0	2	2	0	1	1	0	0	0	0	1	1
KRÁDEŽE MOT. VOZ. JEDNOSTOP.	0	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KRÁDEŽE VĚCÍ Z AUTOMOBILU	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1
KRÁDEŽE SOUČÁSTEK MOT. VOZ.	0	0	0	0	1	1	0	2	2	0	0	0	0	0	0
KR. JÍZDNÍCH KOL	1	2	3	1	1	2	0	0	0	0	1	1	0	3	3
KRÁDEŽE V BYTECH A RODINNÝCH DOMECH	0	6	6	1	3	4	0	3	3	0	4	4	0	2	2
KRÁDEŽE V JINÝCH OBJEKTECH	3	7	10	2	8	10	1	15	16	0	4	4	1	4	5
KRÁDEŽE OSTATNÍ	0	3	3	0	3	3	1	0	1	1	3	4	0	0	0
CELKEM	7	23	30	4	20	24	3	23	26	1	17	18	1	13	14

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

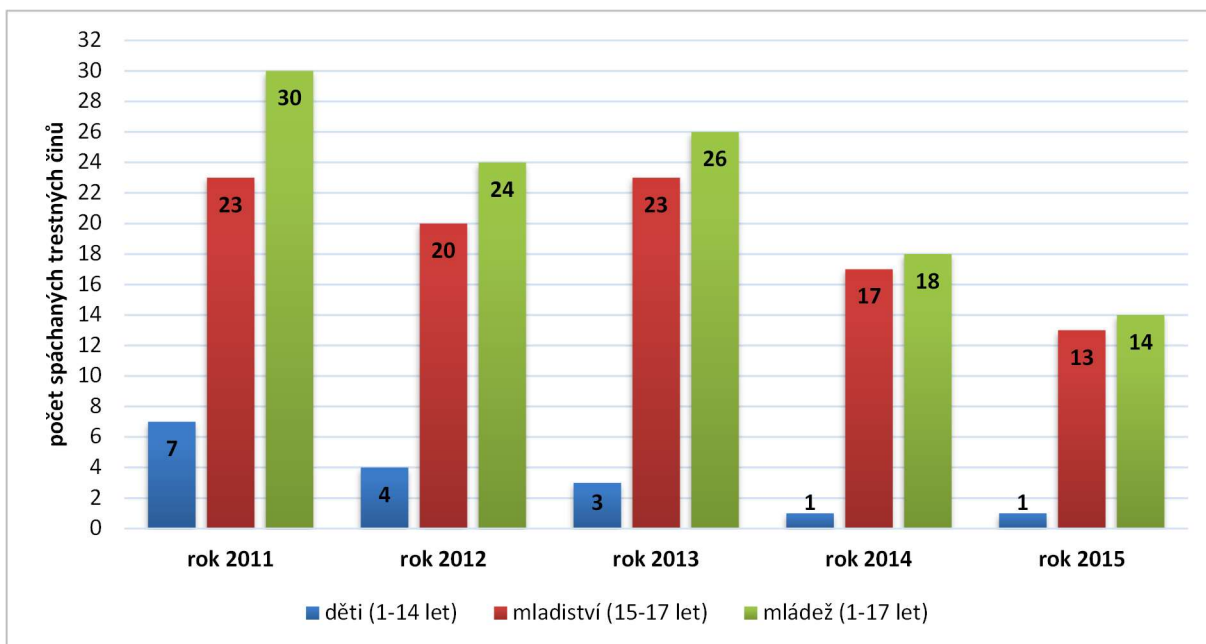
Následující tabulka č. 8 zachycuje souhrnná data o krádežích prostých za pětileté období.

Tabulka 8: Souhrnná data o krádežích prostých páchaných dětmi a mladistvými

KRÁDEŽE PROSTÉ	KRÁDEŽE KAPESNÍ	KRÁDEŽE JINÉ NA OSOBÁCH	KRÁDEŽE MOT. VOZ. DVOUSTOPÝCH	KRÁDEŽE MOT. VOZ. JEDNOSTOPÝCH	KRÁDEŽE VĚCÍ Z AUTOMOBILU	KRÁDEŽE SOUČÁSTEK MOT. VOZ.	KRÁDEŽE JÍZDNÍCH KOL	KRÁDEŽE V BYTECH A RODINNÝCH DOMECH	KRÁDEŽE V JINÝCH OBJEKTECH	KRÁDEŽE OSTATNÍ	CELKEM
1-14 let	1	2	1	0	0	0	2	1	7	2	16
15-17 let	5	4	6	3	3	3	7	18	38	9	96
1-17 let	6	6	7	3	3	3	9	19	45	11	112

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Z tabulky č. 7 a 8 je patrné, že nejvíce bylo spácháno krádeží v jiných objektech než v těch, které jmenují tabulky, a to v počtu 45 skutků. 7 z nich vykonali děti a 38 mladiství. Do krádeží v jiných objektech nelze zařadit krádeže věcí na nádraží, v objektu se starožitnými a uměleckými předměty a během jízdy v dopravních prostředcích, jelikož tvoří vlastní kategorii. Dále bylo spácháno 19 krádeží v bytech a rodinných domech, kde je poměr dětí ku mladistvým 1:18. Četností je poté velmi blízko skupina ostatních krádeží, kde je poměr vyjádřen výstupem 2:9, dohromady tedy jedenácti skutky. Krádeže ostatní jsou jiné, než jmenovány tabulkou č. 7 a 8 a nepatří do této kategorie ani krádeže mezi zaměstnanci na pracovišti a zvířectva. Nejméně se kradou motorová vozidla jednostopá, součástky motorových vozidel a věci z automobilů. Taková jednání za pětileté období se vyskytla pouze třikrát a všechny byly vykonány osobami ve věku 15-17 let. Položka krádeže na jiných osobách nezahrnuje krádeže při pohlavním styku. Celkem za pětileté období od 2011-2015 bylo spácháno 112 skutků, kdy 96 spáchali mladiství a pouze 16 dětí. Přehled vývoje krádeží prostých v letech 2011-2015 zobrazuje obrázek č. 5.

Obrázek 5: Vývoj krádeží prostých páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Obrázek č. 5 ukazuje, že nejvíce trestných činů spadajících do kategorie krádeží prostých bylo spácháno v roce 2011 v počtu 30 skutků, z nichž 7 patří dětem (1-14 let) a 23 mladistvým (15-17 let). Další léta se u mládeže množstevní tendence těchto činů snižuje, opomeneme-li rok 2013, kdy oproti roku 2012 narostl počet prostých krádeží o 2 skutky. Avšak u dětí tento klesající trend trvá nepřetržitě a výjimkou není ani rok 2013. Snižuje-li se tedy neustále počet činů, je patrné, že nejméně takových jednání bylo zaznamenáno v roce 2015, který činil oproti roku 2011 rozdíl v 16 skutcích. Bylo jich tedy spácháno 14, a to v poměru jedno dítětem a třinácti mladistvými.

Násilné činy

Do násilných činů se nezahrnuje vražda loupežná, vražda sexuální, vražda na objednávku ani žádný další typ vraždy, jelikož v období mezi roky 2011-2015 v okrese Opava k žádné takovéto vraždě mládeží nedošlo. Pozitivem je i fakt, že k usmrcení z nedbalosti či trestnému činu rvačky nedošlo v tomto období také ani jednou. Přesněji o jednotlivých násilných činech informuje tabulka č. 9.

Tabulka 9: Trestné činy kategorie násilných činů spáchané dětmi a mladistvými

NÁSILNÉ ČINY	2011			2012			2013			2014			2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
LOUPEŽE	0	2	2	0	3	3	1	0	1	1	0	1	0	2	2
NÁS. PROTI ÚŘ. OSOB. A ORGÁNU VEŘ. MOCI POLICISTOVI	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ÚMYSLNÉ UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ	2	2	4	0	9	9	1	3	4	3	5	8	8	2	10
NEBEZPEČNÉ VYHROŽOVÁNÍ	0	1	1	1	0	1	2	1	3	0	1	1	0	0	0
NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
VYDÍRÁNÍ	5	2	7	5	1	6	2	1	3	0	2	2	2	1	3
PORUŠOVÁNÍ DOMOVNÍ SVOBODY	0	1	1	1	1	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0
CELKEM	7	8	15	7	16	23	6	6	12	4	8	12	10	6	16

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

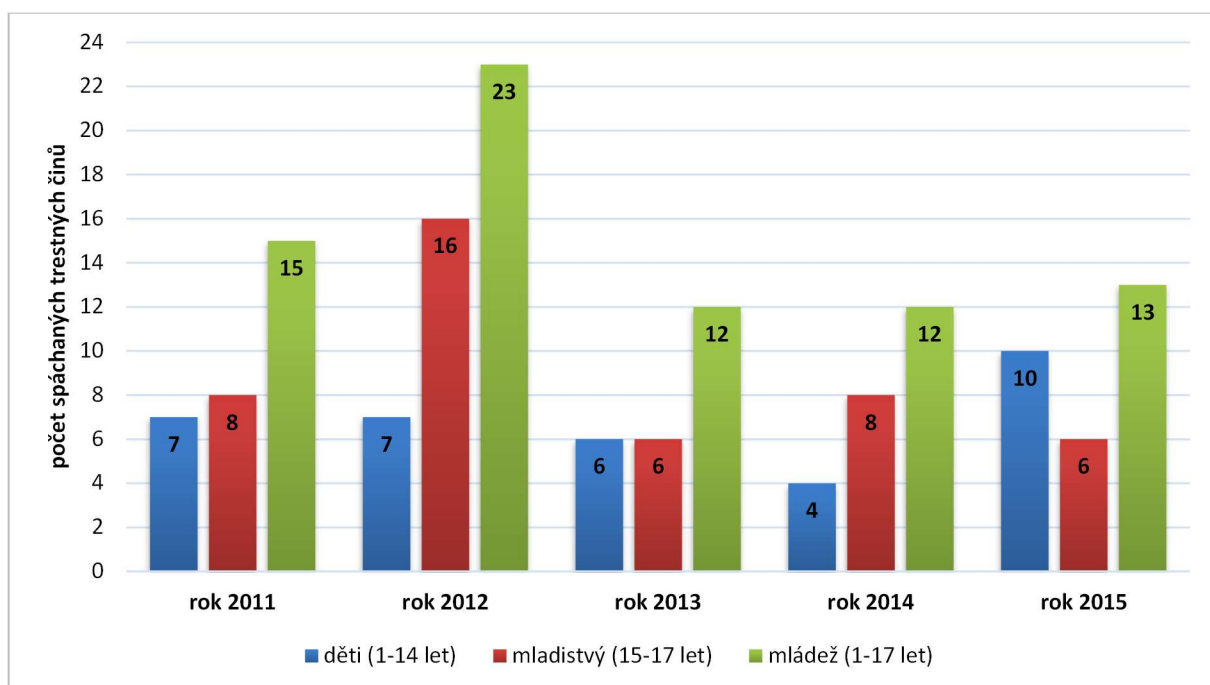
V následující tabulce č. 10 jsou shrnuta sumární data o násilných činech za pětileté období.

Tabulka 10: Souhrnná data o násilných činech páchaných dětmi a mladistvými

NÁSILNÉ ČINY	LOUPEŽE	NÁS. PROTI ÚŘ. OSOB. A ORG. VEŘ. MOCI POLICISTOVI	ÚMYSLNÉ UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ	NEBEZPEČNÉ VYHROŽOVÁNÍ	NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ	VYDÍRÁNÍ	PORUŠOVÁNÍ DOMOVNÍ SVOBODY	CELKEM
1-14 let	2	0	14	3	0	14	1	34
15-17 let	7	2	21	3	1	7	3	44
1-17 let	9	2	35	6	1	21	4	78

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Tabulka č. 9 a 10 ukazuje, že nejvíce mládež sáhne z kategorie násilných činů po úmyslném ublížení na zdraví. Celkem v období 2011-2015 vyšlo na povrch 35 takových skutků, přesněji 14 spáchanými dětmi a 21 mladistvými. Další velkou početní skupinou trestných činů je nucení jiné osoby, aby něco trpěla, opomněla či vykonala pod pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy neboli vydírání, které čítá 21 jednání v poměru dětí ku mladistvým v množství 14:7. Násilné činy v souvislosti s loupeží bylo vykonáno celkem 9krát, a to dvěma dětmi a sedmi mladistvými. Tabulka č. 9 ukazuje, že nejméně skutků této kategorie bylo nebezpečné pronásledování (1x mladistvým) a násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci policistovi (2x mladistvým), poté porušování domovní svobody (1x dítětem a 3x mladistvým). Dohromady za léta 2011 až 2015 bylo spácháno 78 skutků, kdy 44 spáchali mladiství a 34 děti. Přehled vývoje násilných činů v pětiletém období zobrazuje obrázek č. 6.

Obrázek 6: Vývoj násilných činů páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Z obrázku č. 6 je možno zachytit, že nejvíce násilných činů bylo spácháno v roce 2012, kdy 7 jich vykonali děti a 16 mladiství. Nejméně skutků bylo uskutečněno v roce 2013 a 2014, kdy je jejich počet shodný. Rok 2013 čítá 12 skutků, kdy jich 6 vykonali děti a 6 mladiství. Rok 2014 kalkuluje také 12 skutků, zde se však ale poměr činů spáchaných dětmi a mladistvými liší na 4:8. O vzrůstající či klesající tendenci nelze hovořit, jelikož u dětí, mladistvých, a tedy i u celkové mládeže se vývoj v jednotlivých letech mění. Právě u násilných činů je dosti podobný počet trestných činů u dětí a mladistvých v jednotlivých letech zkoumaného období.

Krádeže vloupáním

V okrese Opava jsou početnou kategorií trestných činů nejen krádeže prosté, ale i krádeže vloupáním, kterým se blíže věnuje tabulka č. 11.

Tabulka 11: Trestné činy kategorie krádeže vloupáním spáchané dětmi a mladistvými

KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	2011			2012			2013			2014			2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM DO OBCHODŮ	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	4	4
KRÁDEŽE VL. DO RESTAUR. A HOSTINCŮ	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KR. VL. DO KIOSKŮ	0	3	3	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
KR. VL. DO POKLAD. A PANCEŘ. SKŘÍNÍ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
KR. VLOUPÁNÍM DO ŠKOL	0	0	0	0	0	0	1	2	3	0	0	0	0	1	1
KR. VLOUPÁNÍM DO BYTŮ	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0
KR. VL. DO VÍKENDOVÝCH CHAT SOUKROM. OSOB	0	4	4	0	1	1	0	6	6	0	0	0	0	0	0
KRÁDEŽE VL. DO RODINNÝCH DOMKŮ	0	2	2	0	0	0	0	4	4	0	2	2	0	3	3
KRÁDEŽE VL. DO OSTATNÍCH OBJEKTŮ	1	6	7	0	8	8	1	4	5	1	3	4	1	0	1
CELKEM	1	17	18	0	13	13	2	18	20	1	7	8	1	9	10

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

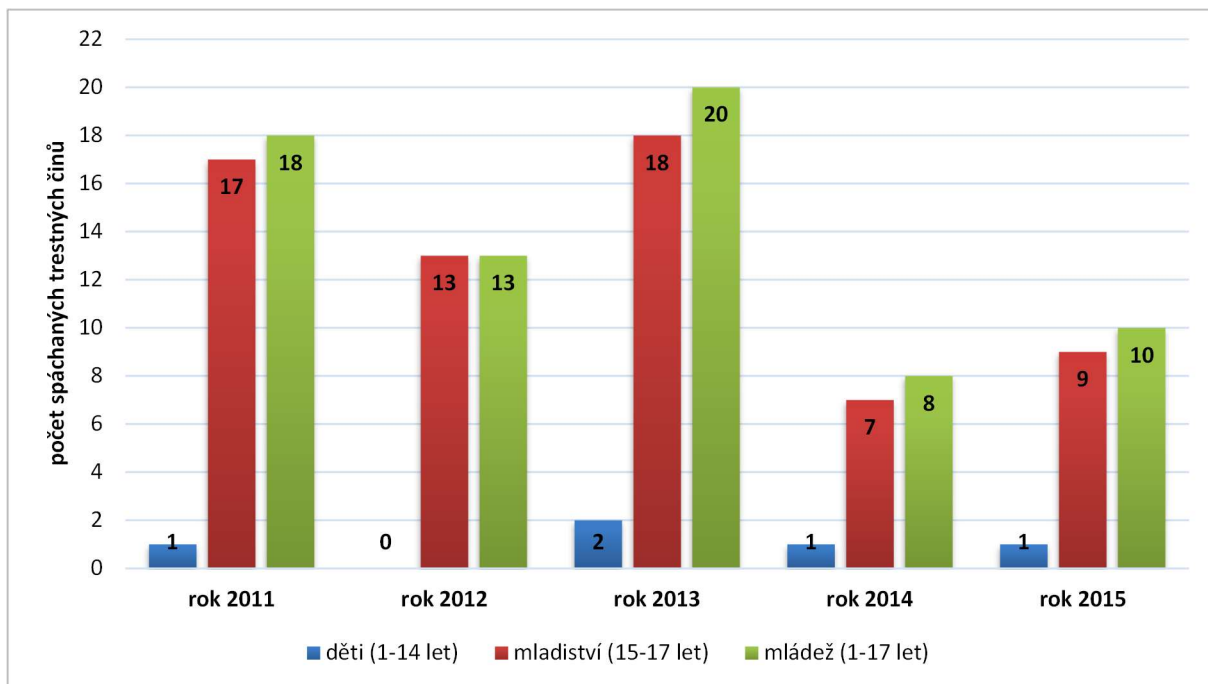
V další tabulce č. 12 jsou sečtena celková data o krádežích vloupáním za pětileté období.

Tabulka 12: Souhrnná data o krádežích vloupáním páchaných dětmi a mladistvými

KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	KR. VL. DO OBCHODŮ	KR. VL. DO RESTAURACÍ A HOSTINCŮ	KRÁDEŽE VL. DO KIOSKŮ	KR. VL. DO POKLADNÍCH A PANCĚROVÝCH SKŘÍNÍ	KRÁDEŽE VL. DO ŠKOL	KRÁDEŽE VL. DO BYTŮ	KR. VL. DO VÍK. CHAT SOUKROM. OSOB	KRÁDEŽE VL. DO RODINNÝCH DOMKŮ	KRÁDEŽE VL. DO OSTATNÍCH SUBJEKTŮ	CELKEM
1-14 let	0	0	0	0	1	0	0	0	4	5
15-17 let	6	1	3	1	3	5	11	11	21	64
1-17 let	6	1	3	1	4	5	11	11	25	69

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Tabulka č. 11 a 12 zachycuje nejpočetnější skupinu činů krádeží vloupáním v období 2011 - 2015, které jsou krádeže do ostatních objektů než těch, které jsou vyjmenovány v tabulce č. 12. Také do této kategorie nepatří krádeže vloupáním do výkladních skříní, ubytovacích objektů, jídelních závodních kuchyňských stravovacích zařízení, kulturních objektů, objektů se starožitnými a uměleckými předměty a do výpočetních středisek. Celkový počet krádeží vloupáním do ostatních objektů tedy činí 25, z toho 4 dětmi a 21 mladistvými. Druhou a třetí pozici v nejpočetnějších činech nesou krádeže vloupáním do víkendových chat soukromých osob a do rodinných domků, kdy obě položky v etapě pěti let nasčítali 11 činů, které byly všechny páchané osobami ve věku 15-17 let. Následné položky se dále liší jen v rozdílech několika málo skutků. Pouze 1 čin byl spáchán u krádeží vloupáním do restaurací a hostinců, a to mladistvým v roce 2012 a rovněž krádeží vloupáním do pokladních a pancéřových skříní, také mladistvým, ale v roce 2014. Celkem bylo spácháno 5 činů dětmi a 64 mladistvými, dohromady tedy 69 skutků. Vývoj krádeží vloupáním za roky 2011 až 2015 zachycuje obrázek č. 7.

Obrázek 7: Vývoj krádeží vloupáním páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Obrázek č. 7 zobrazuje rok 2013 jakož období, kdy bylo spácháno nejvíce krádeží vloupáním. Celkem se množství vyšplhalo až na 20 trestných činů, kdy právě 18 spáchali mladiství. Četností je velmi blízko rok 2011, kdy bylo skutků pouze o 2 méně, a to 18, z nichž 17 spáchaly osoby ve věku 15-17 let. Ani zde nemůže být řečeno, že je vývoj zcela klesající či rostoucí, protože rostoucí je pouze rok 2013 a rok 2015, naopak klesající je jenom rok 2012 a 2014. Dostí patrné je velký nepoměr skutků páchaných dětmi a mladistvými, kdy se u osob do 15 let počet činů v každém roce pohybuje v rozmezí 0-2. U osob 15-17 je to pak rozmezí od 7 do 18 činů. Nejmenším počtem krádeží vloupáním se pyšní rok 2014, který dosáhl čísla 8, z nichž 7 spáchali mladiství.

Ostatní kriminální činy

I ostatní kriminální činy mají poměrně velké zastoupení v kriminalitě páchané dětmi a mládeží na Opavsku v letech 2011-2015. Konkrétněji o tom informuje tabulka č. 13.

Tabulka 13: Trestné činy kategorie ostatních kriminálních činů spáchané dětmi a mladistvými

OSTATNÍ KRIM. ČINY	2011			2012			2013			2014			2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
VÝTRŽNICTVÍ	1	3	4	1	3	4	0	1	1	1	1	2	1	2	3
SPREJERSTVÍ	4	0	4	2	4	6	1	0	1	0	5	5	2	1	3
OHROŽOVÁNÍ VÝCHOVY MLÁDEŽE	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PODÁVÁNÍ ALK. NÁPOJŮ MLÁDEŽI	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
NED. VÝR. A DRŽENÍ PSYCH. L. A JEDŮ	5	2	7	1	0	1	0	1	1	1	3	4	0	0	0
POŽÁRY	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MAŘENÍ VÝKONU ÚŘED. ROZHODNUTÍ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
PŘEKUP. A PŘECHOV.	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	10	10	20	4	8	12	2	2	4	2	9	11	3	5	8

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

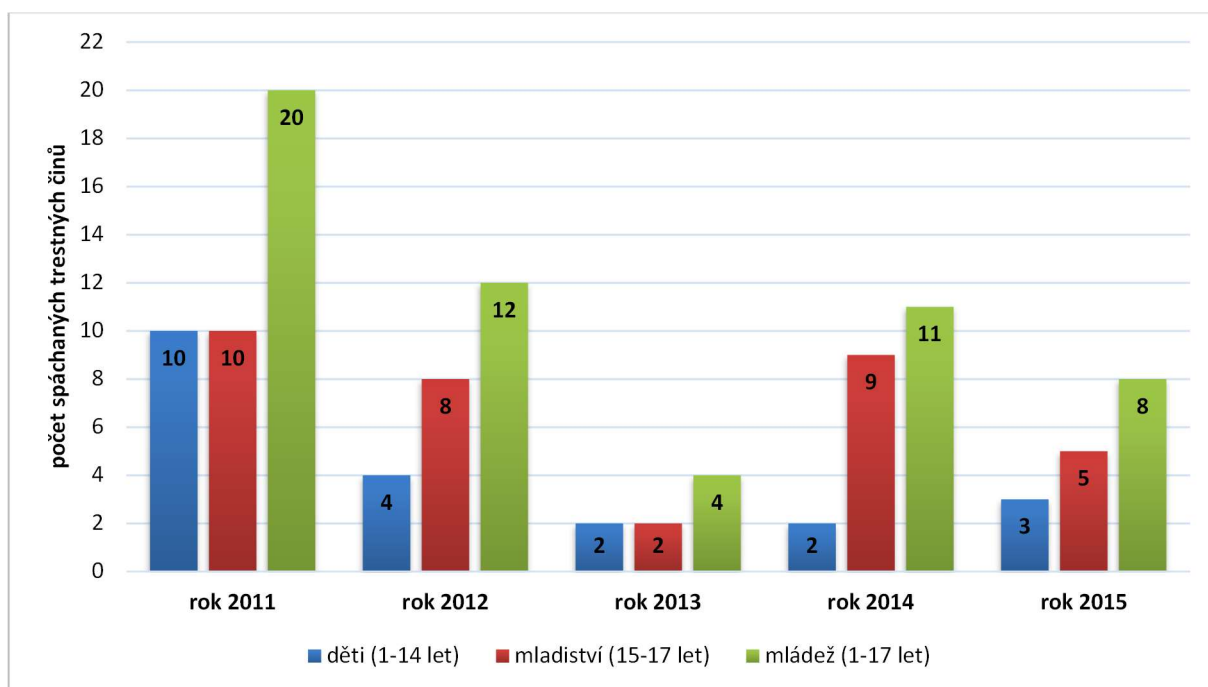
V následující tabulce č. 14 jsou sečtená data o ostatních kriminálních činech za pětileté období.

Tabulka 14: Souhrnná data o ostatních kriminálních činech páchaných dětmi a mladistvými

OSTATNÍ KRIM. ČINY	VÝTRŽNICTVÍ	SPREJERSTVÍ	OHROŽOVÁNÍ VÝCHOVY MLÁDEŽE	PODÁVÁNÍ ALK. NÁPOJŮ MLÁDEŽI	NED. VÝROBA A DRŽENÁ PSYCH. L. A JEDŮ	POŽÁRY	MAŘENÍ VÝKONU ÚŘEDNÍHO ROZHODNUTÍ	PŘEKUP. A PŘECHOV. - PODÍLNICTVÍ	CELKEM
1-14 let	4	9	0	1	7	0	0	0	21
15-17 let	10	10	2	1	6	2	2	1	34
1-17 let	14	19	2	2	13	2	2	1	55

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Tabulky č. 14 a 15 poukazují na to, že mládež páchá nejvíce z kategorie kriminality ostatních kriminálních činů a sprejerství, kde se dále neodlišuje, zda byly posprejované domy, památky, pouliční lampy, vlaky, auta a další. Celkem bylo spácháno 19 takových činů, přesněji 9 z nich spáchali děti a 10 mladiství. Dále bylo spácháno 14 skutků výtržnictví, z nichž opět 10 spáchaly osoby ve věku 15-17 let a 4 osoby ve věku 1-14 let. Pouze o jeden čin méně, než bylo u výtržnictví připadá na nedovolenou výrobu a držení psychotropních látek a jedů, tedy 13 jednání, z nichž 7 patří dětem a 6 mladistvým. Tabulka ukazuje, že nejméně spáchaných skutků této kategorie bylo ohrožování výchovy mládeže (2x mladistvým), podávání alkoholických nápojů mládeži (1x dítětem, 1x mladistvým), požáry (2x mladistvým) a maření výkonu úředního rozhodnutí (2x mladistvým). Dohromady za roky 2011 až 2015 bylo spácháno 55 činů, kdy 21 spáchali děti a 34 mladiství. Přehled vývoje ostatních kriminálních činů v pětiletém období zobrazuje obrázek č. 8.

Obrázek 8: Vývoj ostatních kriminálních činů páchaných dětmi a mladistvými na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Jak je z obrázku č. 8 patrné, rok 2011 je obdobím, kdy bylo pácháno nejvíce ostatních kriminálních činů. V poměru 10:10 bylo spácháno dětmi a mladistvými celkem 20 skutků z této kategorie kriminality. Rok 2012 byl oproti předchozímu dosti skokový, jelikož zde spáchali děti pouze 4 skutky a mladiství jen 8. Dohromady tedy 12 činů. I rok 2013 měl klesající tendenci, a dokonce je tento rok nejpozitivnějším, co se týká počtu ostatní kriminality. Celkový počet se totiž v tomto roce vyšplhal pouze na 4 činy, a to v poměru 2:2 mezi děti a mladistvé. Takto nízké číslo je velice těžké udržet a není divu, že rok 2014 se projevil jako nárůstový v počtu této kategorie kriminality. Stejně zůstalo pouze množství skutků páchané dětmi a to 2, ale mládež dosáhla čísla 9, což tedy dohromady činí 11 jednání. Rok 2015 je oproti předchozímu opět trochu pozitivnější, jelikož se zde projevuje klesající tendence kriminality, a to až na počet 8 činů.

Za zkoumané období byly právě krádeže prosté, násilné činy, krádeže vloupáním a ostatní kriminální činy, a to v tomto sestupném pořadí nejvyskytovanějším trestným činem. Souhrnná data u mládeže i mladistvých potvrzují v každém roce tyto 4 kategorie kriminality, jako nejčastější trestné činy, liší se pouze jejich pořadí v jednotlivých letech. Jedinou výjimku tvoří rok 2014, kdy se ostatní kriminální činy nezahrnovali do čtyř nejčastějších kategorií páchané kriminality na Opavsku, jelikož tuto příčku nahradily hospodářské činy. Z hlediska dětí nejvíce převládají násilné činy (pomineme-li se rok 2011) a ostatní příčky se z pohledu

nejvyskytovanějších trestných činů v jednotlivých letech liší. Je to dáno tím, že je u kategorie dětí páchano jen velmi malý počet skutků a již jeden čin může ovlivnit dané pořadí z hlediska nejčastější páchané kategorie kriminality. Tím je zodpovězena druhá výzkumná otázka.

6.3 Souvislosti kriminality

Nejen skutečnost, že se celková kriminalita snižuje, je důležitým ukazatelem jejího vývoje a souvislosti. Velký význam mají také informace o tom, jestli pachatelé konají trestné činy sami či s někým, zda jsou na útěku, jestli byli jejich sourozenci nebo rodiče trestáni, a zda došlo u pachatele k nápravě, a nikoliv k recidivě. Zajímavé je taky posoudit finanční situaci rodin, z kterých děti a mladiství páchají trestnou činnost. Tyto fakta však nejsou zkoumána u všech pachatelů, proto je tedy lepší je vyjádřit v procentech. Někdy v určitých oblastech kriminality nebyl danou kategorií spáchán trestný čin, tudíž souvislosti není možné v těchto typech trestné činnosti měřit a tabulky jsou tedy nevyplněny.

Recidiva

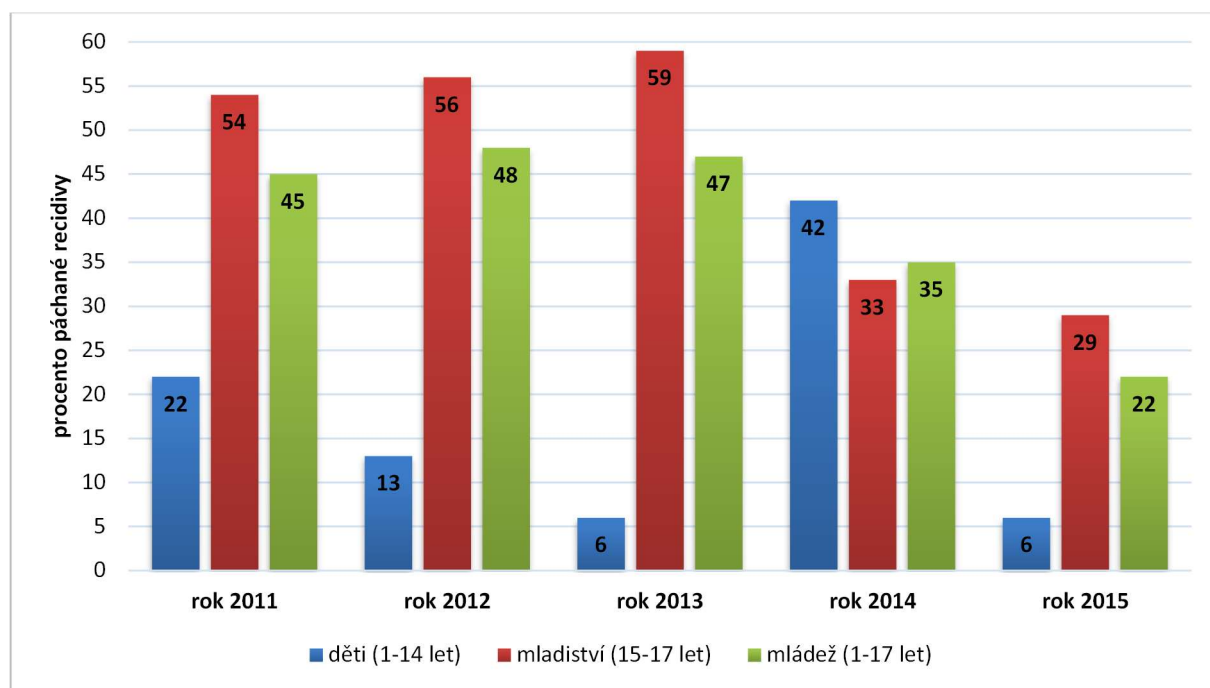
Skutečnost, že pachatel spáchá znovu trestný čin, přestože už byl za stejný či i jiný trestný čin odsouzen, se nazývá recidiva. Znamená to tedy to, že u viníka nedošlo k nápravě a na kriminalitě se podílí nadále. Tabulka č. 15 se zaměřuje na situaci, kdy pachatel konal další trestnou činnost v jednom či více případech. V procentech je vyjádřen vývoj recidivy za období 2011-2015 na Opavsku.

Tabulka 15: Recidiva u trestných činů páchaných dětmi a mladistvými v procentech

KRIMINALITA	2011-2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
NÁSILNÉ ČINY	11	48	32
MRAVNOSTNÍ ČINY	25	11	15
KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	50	57	56
KRÁDEŽE PROSTÉ	20	60	55
OSTATNÍ MAJET. ČINY	0	41	33
OSTATNÍ KRIM. ČINY	14	30	24
ZBÝV. KRIMINALITA	-	11	11
HOSPODÁŘSKÉ ČINY	33	25	29
CELKOVÁ KRIMINALITA	17	48	41

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Tabulka č. 15 značí to, kolik procent recidivy dětí a mladistvých se v okrese Opava u jednotlivých kategorií kriminality konalo. Znamená to tedy, že čím je větší procentní číslo v tabulce u dílčích trestných činů, tím více bylo pácháno dalších protiprávních skutků jedním pachatelem. Nejpozitivnější je tedy nula, jelikož značí, že k recidivě vůbec nedošlo, dále pak malá procentní čísla. U nevyplněných položek v tabulce nelze recidivu zjistit, jelikož v této oblasti nebyl spáchán žádný trestný čin nebo u pachatele nebyla recidiva sledována. Nejpozitivnější kategorií jsou mravnostní činy, kde byla zaznamenána recidiva pouze v roce 2013 a 2014. Dále malé procento recidivy vykazuje zbývající kriminalita, poté hospodářské činy. Za celé období 2011–2015 dopadly nejhůře krádeže prosté a krádeže vloupáním, kdy se recidivy dopouštěli především mladiství, v roce 2011 a 2014 se k těmto údajům přidali i údaje o dětské (méně než 15 let) recidivě. Obrázek č. 9 zobrazuje vývoj celkové recidivy u kriminality dětí a mladistvých na Opavsku za pět let.

Obrázek 9: Procentuální vývoj recidivy u kriminality dětí a mladistvých na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Z obrázku č. 9 je patrné, že si v oblasti recidivy vedou nejlépe děti, které od roku 2011 – 2013 páchaly stále méně opakujících se trestných činů. Pouze rok 2014 byl výjimkou a zde se recidiva zvýšila. V roce 2015 se ale opět vrátila na příčku z roku 2013.

U mladistvých již procenta nehovoří až tak kladně, a to především v období 2011-2013, kdy byla vzrůstající tendence recidivy a dopouštělo se jí více jak 50 % mladistvých. V roce 2014

a 2015 dochází naštěstí v počtu opakovaných trestných činů k poklesu recidivy, a pravděpodobně dochází k výchovnému účinku trestu.

Z hlediska recidivy mládeže nelze hovořit o naprosto pozitivních faktech, a to především za roky 2011, 2012 a 2013, kdy recidiva dosahovala 45-48 %. Období 2013-2015 však má u mládeže klesající tendenci recidivy, a proto tedy nelze hovořit ani o odstrašujících faktech, ale naopak o skutečnosti zlepšující se. Kladným faktem je to, že mládež opakovala trestné činy v 45 % v roce 2011 a v 22 % v roce 2015.

Odpověď na třetí výzkumnou otázku vychází právě ze zmíněného obrázku č. 9. Posun v nápravě pachatelů trestné činnosti za mládež je tedy patrný, neboť od roku 2013 až do roku 2015 recidiva klesá. I u dětí je vidět klesající tendence konané recidivy, již od roku 2011-2015, kdy výjimku tvoří pouze rok 2014. U skupiny mladistvých vývoj nebyl po celou dobu klesající, recidiva se u nich snižuje až v roce 2014 a 2015.

Spolupachatelství na trestných činech

Skutečnost, kdy je trestný čin spáchán dvěma a více osobami je nazývána spolupachatelstvím. To, že pachatel nekoná kriminalitu sám, ale ve skupině mu dodává větší pocit bezpečí a kuráž a kriminalitě samotné přidává na nebezpečnosti pro společné soužití občanů.

Tabulka 16: Spolupachatelství na trestných činech páchaných dětmi a mladistvými v procentech

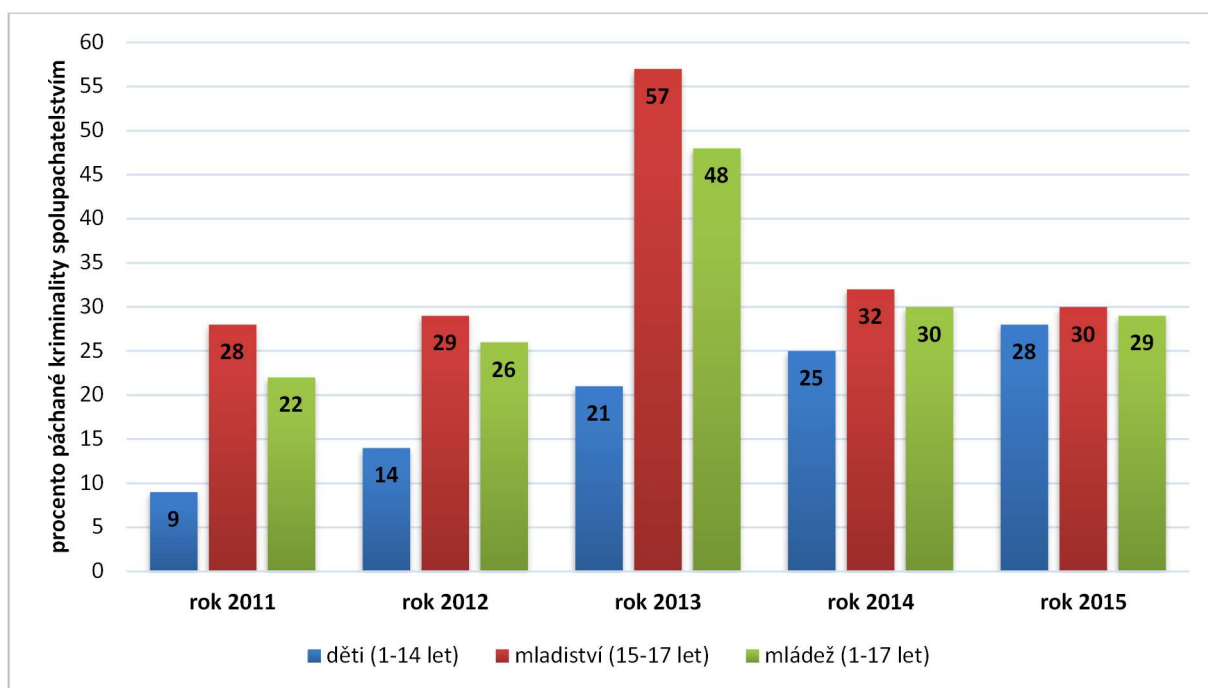
KRIMINALITA	2011-2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
NÁSILNÉ ČINY	20	42	32
MRAVNOSTNÍ ČINY	0	0	0
KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	67	48	49
KRÁDEŽE PROSTÉ	14	30	27
OSTATNÍ MAJET.ČINY	40	44	43
OSTATNÍ KRIM. ČINY	11	32	24
ZBÝV. KRIMINALITA	-	13	13
HOSPODÁŘSKÉ ČINY	17	57	38
CELKOVÁ KRIMINALITA	19	35	31

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Tabulka č. 16 informuje o procentuálním zastoupení jednotlivých kategorií kriminality spáchané ve spolupachatelství dětmi a mládeží na Opavsku v období 2011-2015. Fakt, že je

kriminalita páchaná sama či ve skupině není příliš pozitivní. Rozdíl je především v tom, že se na ni u spolupachatelství podílí více osob a existují trestné činy, které k skupinové spolupráci více pobízí. Mezi lety 2011-2015 byly u mládeže na Opavsku spáchány ve skupině nejvíce krádeže vloupáním, a to v 49 % (také u dětí v 67 % a u mladistvých v 48%), dále ostatní majetkové činy v 43% (u dětí v 40 % a mladistvých v 44%) a hospodářské činy v 38 %. U hospodářských trestných činů mají i vysoké procento kriminality mladiství, kteří spáchali dané provinění ve skupině, pro upřesnění 57 %. Naopak mravnostní trestné činy nejsou ve skupině páchany vůbec. Dále nízké procento spolupachatelství na trestných činech vykazuje zbývající kriminalita, a to konkrétně 13 % u mladistvých a mládeže. Celková kriminalita mládeže páchaná ve skupině byla v 31 % případů za pětileté období.

Obrázek č. 10 zobrazuje procentuální zastoupení činů spáchaných ve skupině.

Obrázek 10: Procentuální vývoj páchané kriminality spolupachatelstvím na Opavsku

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Obrázek č. 10 zachycuje, že nejvýraznějším byl rok 2013, kdy u mladistvých (57 %) a mládeže (48 %), byla většina činů páchaná minimálně dvěma osobami. U roku 2014 a 2015 se procentuální zastoupení snižuje, což znamená, že více činů páchali jedinci samotní. U dětí se však od roku 2011 až 2015 každým rokem trestná činnost ve spolupachatelství zvyšovala v rozmezí 3-6 %.

V nadcházející tabulce č. 17 je ukázáno kolik procent z trestné činnosti konané ve spolupachatelství je páchano se sourozenci, rodiči, jinými příbuznými, partou či v organizované skupině.

Tabulka 17: Druhy spolupachatelství na trestných činech páchané dětmi a mladistvými v procentech

SPOLUPACHATELSVÍ	2011-2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
SE SOUROZENCI	40	12	16
S RODIČI	0	1	1
S JINÝMI PŘÍBUZNÝMI	7	0	1
S PARTOU	47	79	74
V ORG. SKUPINĚ	6	8	8
CELKEM	100	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Z tabulky č. 17 lze vyčíst, že trestné činy páchané dětmi s rodiči nevykazují ani jedno procento a u mladistvých a mládeže zastupuje toto jednání pouze jedno procento. Dále jsou velmi málo páchány skutky s jinými příbuznými než se sourozenci a rodiči, a to u dětí v 7 % a u mládeže v 1 % případů. Spolupachatelství v organizované skupině je jakýmsi středem společně s kriminalitou páchanou se sourozenci. Nejvíce jsou však trestné činy konané v partě, kdy vysokého procenta dosahují děti (47%), mladiství (79%), a tudíž i celková mládež (74%). Toto je přisuzováno k adolescenci a procesu dospívání samotnému, kdy jednání jedince je velmi ovlivněno vnějším prostředím, do kterého chce tzv. „zapadnout“ a trestná činnost je někdy možností pro prokázání své odvahy a příslušnosti k dané partě, kterou daní jedinci z party u pachatele zpravidla oceňují. Rodiče a příbuzní nejsou tak lukrativním prostředím pro jedince, jelikož se na své potomky většinou snaží působit výchovně.

Trestná činnost sourozenců

U sourozenců pachatelů byla zkoumána trestná činnost z důvodu vlivu prostředí na pachatele. Značný procentuální podíl trestných činů dětí a mladistvých je konán společně se sourozenci. Proto je důležité zjistit i jaká je kriminální historie rodiny, kterou tvoří pouze rodiče. U některých dětí a mladistvých, kteří spáchali trestný čin se tedy zkoumá, zda jejich sourozenci byly také trestáni, viz tabulka č. 18.

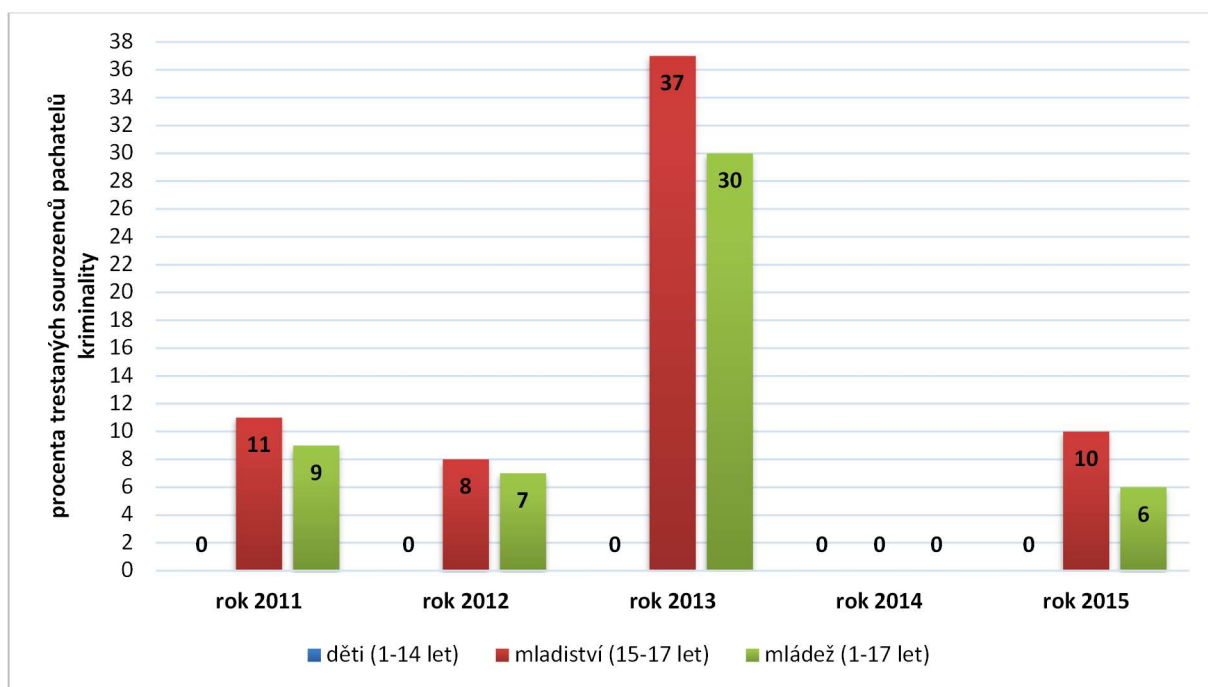
Tabulka 18: Procenta trestaných sourozenců u kriminality páchané dětmi a mladistvými

KRIMINALITA	2011-2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
NÁSILNÉ ČINY	0	25	15
MRAVNOSTNÍ ČINY	0	0	0
KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	0	6	6
KRÁDEŽE PROSTÉ	0	18	17
OSTATNÍ MAJET.ČINY	0	0	0
OSTATNÍ KRIM. ČINY	0	7	5
ZBÝV. KRIMINALITA	-	20	20
HOSPODÁŘSKÉ ČINY	0	-	0
CELKOVÁ KRIMINALITA	0	13	11

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Dle tabulky č. 18, u žádné z jednotlivých kategorií kriminality nebylo u dětí prokázáno, že by jejich sourozenci páchali také trestnou činností. Je to dáno tím, že sourozenci většinou bývají v podobném věku a celkově kriminalita dětí není příliš vysoká, a tudíž pravděpodobnost, že i sourozenec je pachatel trestné činnosti je velmi malá. Sourozenci pachatelů z řad mladistvých se dopouštějí kriminality více, a to nejmasivněji u násilných činů, kde jedna čtvrtina sourozenců již byla trestána. Další kategorií je zbývající kriminalita, kde sourozenci páchají v jedné pětině případů také trestnou činností a poté krádeže prosté, kde 18 % sourozenců pachatelů kriminality bylo trestáno. U mravnostních a ostatních majetkových činů nebyli sourozenci trestáni vůbec. Nejvyššího procenta trestaných sourozenců u mládeže dosahuje zbývající kriminalita (20 %), krádeže prosté (17 %) a násilné činy (15 %). V závěru u 11% případů mládeže, která byla pachatelem trestných činů, byli trestáni i její sourozenci.

Procentuální vývoj trestaných sourozenců u kriminality páchané dětmi a mládeží v pětiletém období zachycuje obrázek č. 11.

Obrázek 11: Procentuální vývoj trestaných sourozenců u kriminality páchané dětmi a mladistvými

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Obrázek č. 11 poukazuje na to, že u skupiny dětí, jež byli pachateli trestné činnosti v žádném roce z období 2011-2015 nebyli trestáni jejich sourozenci. Vývoj je však patrný nejen u mladistvých, ale i u mládeže, kde má stejný charakter, jen je vykazováno menší procentuální zastoupení trestaných sourozenců v rozmezí 1-7 %. Rok 2012 vykazoval menší procento trestaných sourozenců než 2011, avšak rok 2013 vykazuje zvrat, kde je u mladistvých až o 29 % větší kriminalita sourozenců. Je tedy patrné, že zde z velké části ovlivnila kriminalitu mladistvých trestná činnost sourozenců a celková situace v rodině. Jedná se o jediný nadměrný výkyv, rok 2014 a 2015 je pak v přibližně stejných procentech, jako byl rok 2011 a 2012.

Trestná činnost rodičů

Rodiče jsou vzorem a výchovným subjektem, od kterého se děti a mladiství učí. To, že jsou rodiče pachateli trestné činnosti ovlivňuje jejich následný sklon ke kriminalitě, který bývá většinou negativní pro společnost. U dětí a mladistvých, kteří spáchali trestnou činnost bylo posuzováno, zda jejich rodiče byly také trestány, viz tabulka č. 19.

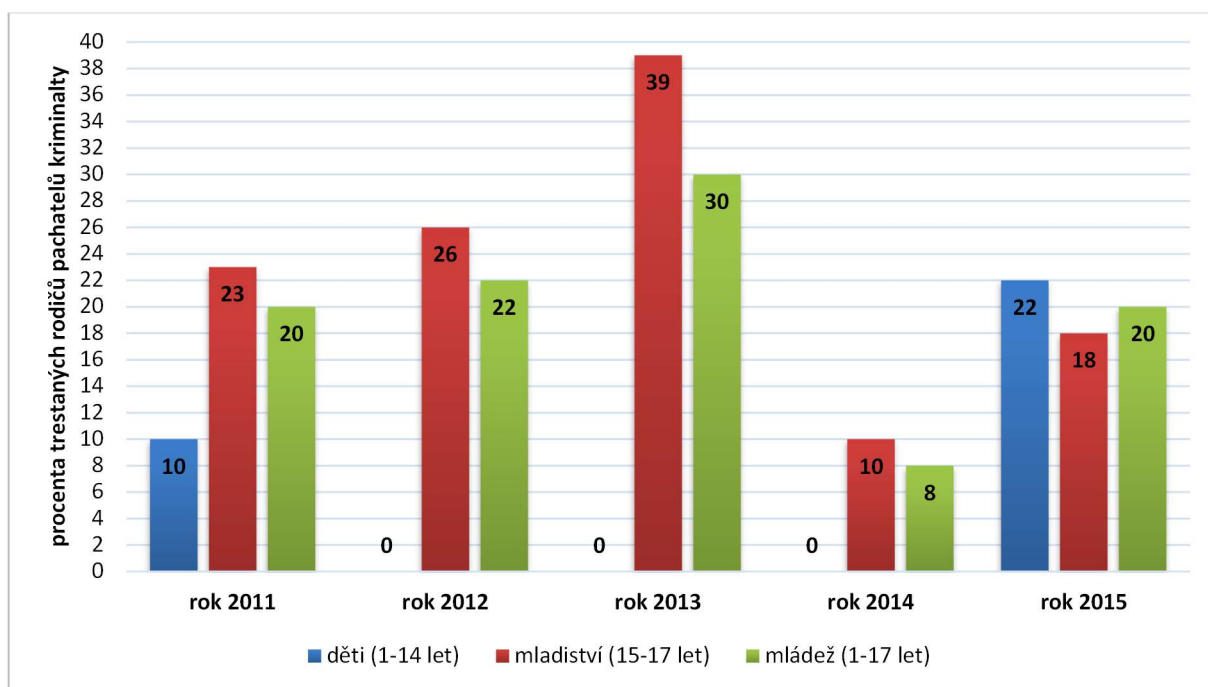
Tabulka 19: Procenta trestaných rodičů u kriminality páchané dětmi a mladistvými

KRIMINALITA	2011-2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
NÁSILNÉ ČINY	13	36	15
MRAVNOSTNÍ ČINY	0	0	0
KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	0	6	6
KRÁDEŽE PROSTÉ	33	18	17
OSTATNÍ MAJET.ČINY	0	13	10
OSTATNÍ KRIM. ČINY	0	7	5
ZBÝV. KRIMINALITA	-	20	20
HOSPODÁŘSKÉ ČINY	0	-	0
CELKOVÁ KRIMINALITA	9	13	11

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Děti je možno ovlivnit již v útlém věku a chování rodičů je jejich hlavním vzorem. Z tabulky č. 19 je tedy patrné, že v 13 % násilných činů a v 33 % krádeží prostých byly rodiče dětí, jež spáchali nějakou trestnou činnost také pachateli kriminality. U mladistvých je více kategorií, v kterých se rodiče dopouštěli kriminálního chování, a to nejvíce u násilných činů (36 %), zbývající kriminality (20 %) a krádeží prostých (18 %). U mravnostních činů je to nula, jelikož je jich všeobecně dětmi a mládeží pácháno velmi málo. Z hlediska celkové mládeže jsou tři největší procentuální kategorie stejné jako u mladistvých, jen v jiném pořadí. Nejvíce tedy dosahuje zbývající kriminalita (20 %), poté krádeže prosté (17%) a násilné činy (15 %). U 11 % případů mládeže, která byla pachatelem trestných činů, byli trestáni i její rodiče u mladistvých v 13 % a u dětí v 9 %.

Procentuální vývoj trestaných rodičů u kriminality páchané dětmi a mládeží v pětiletém období zachycuje obrázek č. 12.

Obrázek 12: Procentuální vývoj trestaných rodičů u kriminality páchané dětmi a mladistvými

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Obrázek č. 12 informuje, že u dětí, jež spáchali trestný čin, byly pouze v roce 2011 (10 %) a v roce 2015 (22 %) trestáni i rodiče. Není zde tedy až tak velký vliv rodičů na kriminalitu jejich potomků. Vysokých procent dosahují u mladistvých roky 2011 (23%), 2012 (26 %) a 2013 (39%), které mají vzrůstající tendenci. Zde rodiče ve velké míře ovlivnili své potomky ve věku 15-17 let k páchaní trestné činnosti. Rok 2014 a 2015 je oproti období 2011-2013 na nižších procentech, ale přesto v roce 2015 18 % rodičů mladistvých byly pachatelé trestné činnosti.

Kriminalita páchaná na útěku

Další oblast pro zjištění souvislosti s páchanou kriminalitou jsou útoky dětí a mladistvých. Kriminalitou páchanou dětmi a mladistvými na útěku se myslí konání trestné činnosti mimo pobyt ve výchovném prostředí rodičů, ústavu a dalších zařízení. Otázkou je, jak při útěku roste počet trestných činů, které mládež páchá. Tabulka č. 20 rozpracovává v procentech, jaké trestné činy se při útěku nejvíce páchají.

Tabulka 20: Procenta jednotlivých druhů kriminality páchané na útěku dětmi a mladistvými

KRIMINALITA	2011-2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
NÁSILNÉ ČINY	6	10	8
MRAVNOSTNÍ ČINY	0	0	0
KRÁDEŽE VLOUPÁNÍM	0	21	19
KRÁDEŽE PROSTÉ	15	25	24
OSTATNÍ MAJET.ČINY	25	0	6
OSTATNÍ KRIM. ČINY	0	0	0
ZBÝV. KRIMINALITA	-	0	0
HOSPODÁŘSKÉ ČINY	17	25	21
CELKOVÁ KRIMINALITA	7	16	14

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Dle tabulky č. 20 se děti a mladiství na útěku, nejvíce dopouštějí krádeží prostých. Za hlavní důvod je považováno to, že nemají dostatek peněžních prostředků, aby si věci sami pořídili, či dokonce ani potřebný finanční obnos na to, aby se mohli najíst a obléct, a proto se dopouští krádeží. U dětí je to 15 % krádeží prostých, u mladistvých 25 % a celkově za mládež 24 %. Další velkou skupinou jsou hospodářské činy páchané jak u dětí (v 17 % trestných činů) tak u mladistvých (v 25 % trestných činů) a celkově u mládeže (v 21 % trestných činů). Třetí příčku mají opět krádeže, ale takové, které jsou spáchány vloupáním. Tentokrát se u dětí na útěku nevyskytovali vůbec, u mladistvých v 21 % případů a u mládeže v 19 %. Z celkové kriminality mládeže lze vyčíst, že 14 % páchané kriminality je konáno na útěku. Děti a mladiství mohou utíkat od rodičů, z dětského domova, či výchovného ústavu, z léčebného zařízení a dalších zařízení. Blíže procenta jednotlivých druhů útěků dětí a mládeže při páchaní trestné činnosti v okrese Opava zachycuje tabulka č. 21.

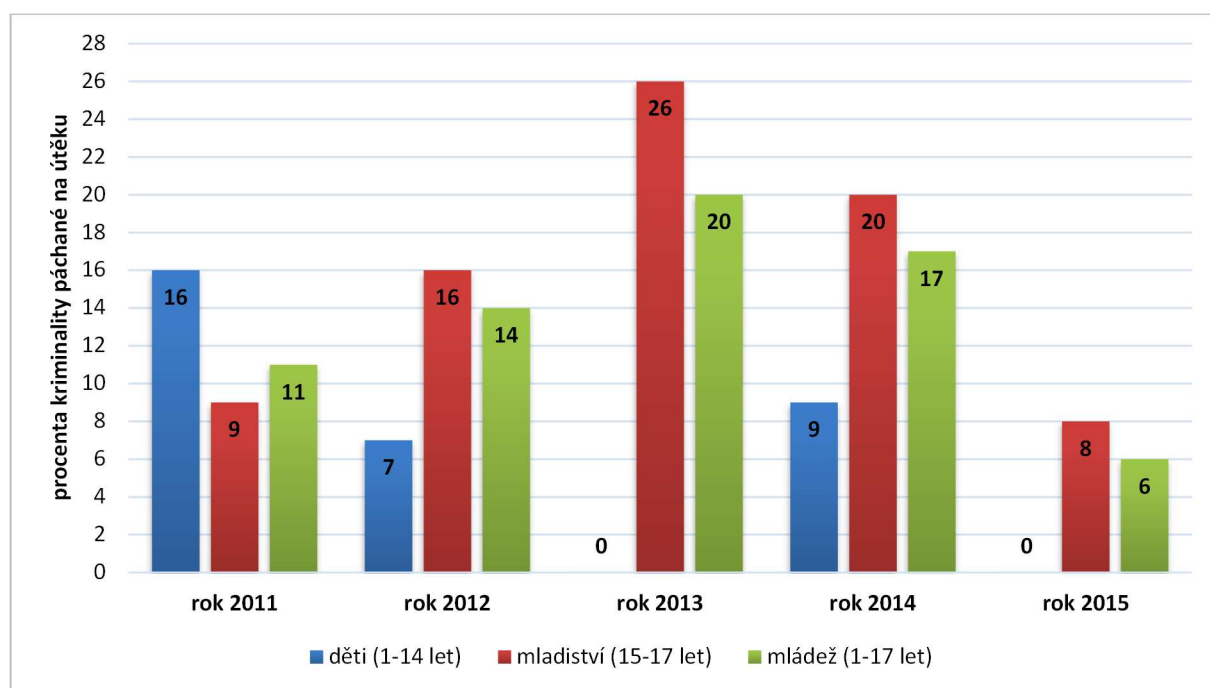
Tabulka 21: Kategorie útěku při páchané kriminalitě dětmi a mladistvými v procentech

KRIMINALITA NA ÚTĚKU	2011-2015		
	1 - 14 let	15 - 17 let	1 - 17 let
OD RODIČŮ	50	5	11
Z DĚTSK. DOMOVA/ VÝCH. ÚSTAVU	50	88	83
Z LÉČEBNÉHO ZAŘÍZENÍ	0	5	4
Z OSTATNCH ZAŘÍZENÍ	0	2	2

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Kriminalita páchaná na útěku u dětí představuje z 50 % útky od rodičů a z 50 % útky z dětského domova či výchovného ústavu, jak zachycuje tabulka č. 21. Mladiství nejvíce utíkají z dětského či výchovného ústavu (v 88 %), pak v 5 % od rodičů a z léčebných zařízení a pouze 2 % utíká z ostatních zařízení. Mládež tedy nejvíce utíká z dětského domova a výchovného ústavu a nejméně z ostatních zařízení.

Procentuální vývoj celkové kriminality dětí a mládeže v letech 2011-2015 zachycuje obrázek č. 13.

Obrázek 13: Procentuální vývoj kriminality páchané na útěku dětmi a mladistvými

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Dle obrázku č. 13 není kriminalita páchaná dětmi na útěku tak vysoká. Nejvyšší byla pouze v roce 2011 a to v 16 % případů, další roky byla ale klesající, kde v roce 2013 a 2015 dosáhla nuly. Pouze rok 2014 byl výjimkou, kde čítala 9 %. U mladistvých je kriminalita na útěku páchaná více. Období 2011 až 2013 mělo vzrůstající tendenci, kdy dosáhla trestná činnosti při útěku až 26 %. Následující roky již byly klesající. Mládež má tedy vývoj podobný jako mladiství, pouze se tento vývoj pohybuje v nižších procentech. V roce 2013 dosáhla také kriminalita osob ve věku 1-17 let na útěku největší četnosti, a to 20 %. Zde tedy jednu pětinu evidovaných případů lze považovat za spáchanou z důvodu útěku.

Zaměstnanost rodičů

Zaměstnanost rodiny je také určitým faktorem, který může vést k páčání trestné činnosti nejen rodičů, kteří jsou vzorem pro děti, ale také dětí samotných a samozřejmě i mladistvých. Zaměstnanost rodičů ovlivňuje nejen ekonomickou situaci rodiny, ale i postoj mládeže k ekonomickému začlenění do společnosti. Procenta kriminality dětí a mládeže jsou v tabulce č. 22 rozdělena dle zaměstnanosti rodičů.

Tabulka 22: Kategorie zaměstnanosti rodin v procentech při páchané kriminalitě dětmi a mladistvými

ZAMĚŠTNANOST RODINY	2011-2015		
	1 -	15 -	1 -
	14 let	17 let	17 let
PLNÁ	29	25	26
STŘEDNÍ	53	50	51
ŽÁDNÁ	18	25	23

Zdroj: Vlastní zpracování dle: (SPK dětí a mladistvých za roky 2011-2015 v okrese Opava)

Tabulka č. 22 do plné zaměstnanosti se řadí ty rodiny, kde jsou oba rodiče zaměstnaní. Zde je za celé pětileté období kriminalita dětí a mladistvých páčána v rozmezí od 25 % do 29 % případů. Do skupiny střední zaměstnanosti řadíme ty rodiny, kde je jeden rodič nezaměstnaný, nebo je dítě polosírotkem či jsou rodiče rozvedeni. U takové skupiny je kriminalita dětí a mladistvých v rozmezí 50 až 53 %. Do skupiny, kde je žádná zaměstnanost rodiny řadíme ty, kde jsou oba rodiče nezaměstnaní či jsou oba na důchodě. Procentuální zastoupení trestné činnosti u takových rodin je v rozmezí 18 až 25 %. Je tedy patrné, že nejvíce trestné činy páčají děti a mladiství z rodin se střední zaměstnaností, dále pak s plnou a nejméně s žádnou. Důvodem může být fakt, že rodiče z rodin, kde je střední či plná zaměstnanost nemají dostatek volného času právě na výchovu svých potomků, která je nezbytná k tomu, aby si dítě osvojilo správná pravidla chování. Protože právě rodina a výchova může být jedním z hlavních faktorů ovlivňující sklon potomka ke kriminalitě a páčání trestné činnosti.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá kriminalitou na Opavsku páchanou dětmi a mládeží. Cílem bakalářské práce bylo posoudit vývoj a strukturu kriminality dětí a mládeže na území okresu Opava v letech 2011 až 2015. Se stanoveným cílem pak zodpovědět tři výzkumné otázky.

Opavsko je třetí největší okres v Moravskoslezském kraji a jeho rozloha činí 1 113 km². Nachází se zde 77 obcí, z nich 7 má statut města. Okres Opava je region s malým cestovním ruchem, převládá zde zemědělství a průmysl (strojírenský, farmaceutický, potravinářský, papírenský).

Práce popisuje základní pojmy, které se týkají dané problematiky. Jsou to například dítě, mládež a mladistvý. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže nahlíží na dítě jako na osobu, která v době spáchání trestného činu nedovršila patnácti let. Mládež je pak definována s věkovou hranicí do osmnácti let a člověk mladistvý od 15 do 18 let. Důležitým termínem je také delikvence, která má širší význam než pojem kriminalita, jelikož zahrnuje i skutky, které trestnými činy nejsou (například přestupky). Jako delikventi jsou označováni právě děti a mladiství, jelikož nejsou ještě trestně odpovědní kvůli nedostatku věku. Kriminalita se pak zabývá samostatným zločinem (například jeho projevy a příčiny).

Na projevy kriminality dětí a mládeže má vliv spousta faktorů. Jedna z příčin je psychosociální vývoj, kdy se již v prenatálním období dítěte buduje psychika. Po narození dítěte má obrovský vliv výchova, kde hraje roli nejen rodina, ale i škola. Je třeba, aby dítě dostávalo informaci o tom, zda je jeho chování vhodné, aby si vybudovalo potřebné společenské normy chování. Dále může mládež ovlivňovat média a subkultura, kdy se děti a mladiství snaží splynout s určitou partou a v důsledku toho se dopouští trestné činnosti. Ta se u mládeže projevuje tak, že ničí cizí majetek, odcizuje jej, pohlavně zneužívá ostatní, týrá zvířata, zakládá požáry a jiné.

Proto, aby k takovým činům nedocházelo, je třeba určitá míra prevence. Některé z preventivních programů jsou určeny pro děti v předškolním věku. Dále existují programy vázané na školu, kde se jedinci učí, jak řešit problémy. V České republice se také vyskytují programy komunitní, podporující pracovní uplatnění a státní programy prevence.

V případě, že prevence nepomůže a dítě či mladistvý se přesto trestné činnosti dopustí, musí být náležitě sankcionován. Je však nutné přihlédnout k věku, rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu a rodinnému stavu atd. V trestním řízení mládeže rozhodují specializované soudy pro mládež, jelikož mladistvý se nedopouští trestného činu, ale provinění a děti činu jinak

trestného. Za taková jednání jsou ukládána výchovná, ochranná opatření a u mladistvých také trestní opatření. Výchovná opatření by měla být ukládána vždy před ostatními, lze je však nakázat i v kombinaci s dalšími. Z výchovných opatření jde uložit například dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti. Pokud byly spáchány trestné činy vlivem duševní poruchy či psychického onemocnění jedince, ukládá se ochranné opatření, mezi něž patří zabránění věci či jiné majetkové hodnoty, ochranné léčení, ochranná výchova a zabezpečovací detence. Pokud jsou výše zmíněná opatření neúčelná, nastupuje pro mladistvé trestní opatření, kterým mohou být obecně prospěšné práce, peněžité tresty a další.

K posouzení vývoje a struktury kriminality konané dětmi a mládeží na Opavsku od roku 2011 do roku 2015 byly využity statistiky Policejního prezidia ČR. Trestné činy byly rozděleny dle těchto statistik do osmi kategorií kriminality na činy násilné, mravnostní, krádeže prosté a vloupáním, ostatní majetkové činy, ostatní kriminální činy, zbývající kriminalita a hospodářské činy.

V regionu Opava jsou méně čestnými pachateli děti, které se za zmiňovaných pět let dopustily 90 skutků. U mladistvých se počet činů vyšplhal na 280. Kriminalita páchaná dětmi má kolísavý trend. Vývoj kriminality mladistvých i mládeže má tendenci snižující se. Je to dáno tím, že se snižuje počet trestných činů páchaných mladistvými, kterých je však mnohem více oproti kriminalitě dětí mladších patnácti let. U mládeže bylo nejvíce trestných činů zaznamenáno v roce 2011 a naopak nejméně v letech 2014 a 2015. To je odpověď na první výzkumnou otázku, která řešila vývoj kriminality u dětí a mladistvých za pětileté období.

Důvod proč celková kriminalita mládeže na Opavsku klesá, policie nezná, lze se však domnívat, že má mládež lepší domácí zázemí, koníčky a je také lépe finančně zabezpečena, tudíž nemá takovou potřebu zcizovat majetek druhých. Vždyť právě majetkových trestných činů se mládež dopouští nejvíce. Kriminalita u mládeže však neklesá rapidně. Porovná-li se rok 2011 s rokem 2015 je největší skok u krádeží prostých, kdy je evidováno o 16 skutků méně. Srovná-li se celková trestnou činnost na Opavsku, tak se na ni v roce 2014 podílela mládež pouze v 1,6 % a v roce 2015 v 2 %.

Na druhou výzkumnou otázku, která zkoumala, jaké trestné činy se u mladých pachatelů na Opavsku vyskytují nejvíce, je odpověď v následujících řádcích. Nejčastějším proviněním spáchaným mladistvým či dítětem byly krádeže prosté (112x), násilné činy (78x), krádeže vloupáním (69x) a ostatní kriminální činy (55x). Souhrnná data u mládeže i mladistvých potvrzují, že v každém roce zkoumaného období byly právě tyto 4 kategorie kriminality nejčetnějšími činy, liší se pouze jejich pořadí v jednotlivých letech. Výjimku tvoří rok 2014,

kdy se ostatní kriminální činy nezahrnovaly do čtyř nejčastějších kategorií páchané kriminality na Opavsku, jelikož tuto kategorii nahradily hospodářské činy. Z hlediska dětí nejvíce převládají násilné činy (pomine-li se rok 2011) a ostatní příčky se poté liší. Důvod je ten, že je dětmi páchán jen velmi malý počet skutků a již jeden čin může ovlivnit dané pořadí z hlediska nejčtetnější páchané kategorie kriminality.

Z násilných činů se těch nejtěžších jako je vražda a usmrcení z nedbalosti nedopustilo v období 2011-2015 ani jedno dítě či mladistvý. Nejvíce však mládež z této kategorie trestných činů úmyslně ubližuje jiným na zdraví, kdy bylo za pět let evidováno 35 takových jednání. Z ostatních kriminálních činů je nejvíce pácháno sprejerství, které čítá 19 skutků.

Fakt, že se celková kriminalita páchaná dětmi a mladistvými v okrese Opava snižuje, není jediným důležitým ukazatelem. Velký význam mají i okolnosti, které kriminalitu mládeže provází. To, zda ji pachatelé páchají na útěku, ve skupině a zda je trestná minulost rodičů či sourozenců podobná. Podstatné jsou i informace o tom, zda dochází u pachatelů k nápravě. U některých skupin kriminality však tyto informace zjistit nejdu, jelikož nebyly sledovány či se v dané kategorii nikdo trestného činu nedopustil.

Nejvíce dochází k nápravě pachatelů mravnostních činů, kde bylo zaznamenána nejmenší recidiva. Ne příliš pozitivní jsou však krádeže, kdy se recidivy dopouští především mladiství. Odpověď na třetí výzkumnou otázku, kdy bylo záměrem zjistit, zda dochází k určitému posunu v nápravě mladých pachatelů trestné činnosti za zkoumané období, je zřejmá. Posun v nápravě pachatelů trestné činnosti za mládež je patrný, neboť od roku 2013 až do roku 2015 recidiva klesá. U dětí dochází k nápravnému účinku trestu nejvíce, jelikož byla zaznamenána klesající tendence recidivy již od počátku zkoumaného období, pomine-li rok 2014. U skupiny mladistvých nebyl vývoj po celou dobu klesající, recidiva se u nich snižuje až v roce 2014 a 2015. Porovná-li se však z hlediska recidivy mládeže rok 2011 a 2015, je možno označit vývoj recidivy jako pozitivní.

Je patrné, že děti i mladiství konali kriminalitu většinou sami. Pouze rok 2013 je výjimkou, kde mladiství konali trestné činy ve skupině. U některých tříd kriminality existují však trestné činy, které ke skupinové spolupráci přímo pobízí, tím jsou krádeže vloupáním, a to za pětileté období v 49 %, dále ostatní majetkové činy v 43 % případů. Autor se domnívá, že právě tyto činy jsou nejsnáze proveditelné právě ve skupinové spolupráci, jelikož pro jedince samotného by bylo jejich vykonání mnohem obtížnější. V jaké skupině lidí je nejvíce trestná činnost dětí a mladistvých páchána? Především v partě (děti v 47 %, mladiství v 79 %). Tato skutečnost je přisuzována procesu dospívání, kdy chce jedinec tzv. „zapadnout“ a právě trestná činnost může

být možnost, jak prokázat svou odvahu a příslušnost k dané partě. Mládež s rodiči a příbuznými naopak trestnou činnost nekoná téměř vůbec, jelikož pro ně nejsou rodinní příslušníci tak lukrativním prostředím, protože se snaží na své potomky spíše zapůsobit výchovně.

Autor práce zkoumal, zda u pachatelů kriminality na Opavsku z řad mládeže byli jejich sourozenci a rodiče také trestáni. U dětí bylo zjištěno, že žádný jejich sourozenec nebyl trestně souzen a rodiče pouze ve 13 % případů u pachatelů násilných činů a v 33 % případů u pachatelů krádeží prostých. Důvodem může být to, že sourozenci bývají většinou v podobném věku, a protože je kriminalita u dětí nízká, je i malá pravděpodobnost, že jejich sourozenec bude také pachatelem trestné činnosti. U mladistvých pachatelů se sourozenci a rodiče dopouští kriminality více, a to především u činů násilných (25 % sourozenců a 36 % rodičů) a zbývající kriminality (20 % sourozenců a 20 % rodičů). Zde je tedy možný vliv rodinného prostředí na pachatele patrný.

Další oblastí pro zjištění okolností kriminality je posouzení, kolik procent mládeže koná trestnou činnost na útěku. U dětí však není vysoká, nejvyšší byla v roce 2011 u 16 % případů a následné roky měla klesající tendenci, pomine-li se rok 2014. U mladistvých je kriminalita na útěku páchaná více. Období 2011 až 2013 mělo vzrůstající tendenci, kdy dosáhla trestná činnosti při útěku až 26 %. Následující roky již byly klesající. Děti a mladiství na útěku se nejvíce dopouštějí krádeží prostých, protože nemají dostatek financí možná ani pro uspokojování svých základních potřeb. V souhrnu však kriminality dětmi a mladistvými na útěku pácháno moc není, za pětileté období byla konána jen u 14 % mládeže.

Předmětem autorova zkoumání byla i procentuální četnost výskytu trestné činnosti mladistvých a dětí vzhledem k zaměstnanosti rodičů. Nejčastěji páchají trestnou činnost děti a mladiství u rodin se střední zaměstnaností, patrně z důvodu největšího množství subjektů spadajících do této skupiny. Nejméně je konána u mládeže, kdy jsou oba rodiče na důchodě či nezaměstnaní. To, že mají dostatek času na výchovu svých dětí, může ovlivnit právě jejich lepší začlenění do společnosti a tím i menší sklon k páchání trestné činnosti.

Velmi pozitivním zjištěním po zpracování práce je nejen skutečnost, že se kriminalita dětí a mládeže na Opavsku snižuje, ale i fakt, že klesá recidiva a dochází k nápravě pachatele, což má přinejmenším kladný dopad pro daného jedince, jeho rodinu a obrovský přínos pro společnost.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] AKTUÁLNĚ, (2017). *Rodina*. [online]. [cit. 2017-11-17]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/rodina/r~i:wiki:3727/>.
- [2] CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA, (2017). *Prevence a škola*. [online]. [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/rodi?start=1>.
- [3] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017a). *Charakteristika okresu Opava*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_okresu_opava.
- [4] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017b). *Okres Opava*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/50418271/32019916098.pdf>.
- [5] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017c). *Vybrané ukazatele za okres Opava v letech 2000-2016*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11288/26025763/CZ0805.pdf>.
- [6] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017d). *Administrativní rozdělení okresu Opava-stav k 1. 1. 2016*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11288/17832729/cz0805adm16.png>.
- [7] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017e). *Mateřské a základní školy podle okresů ve školním roce 2015/2016*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32493487/330100162002.xlsx>.
- [8] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017f). *Střední školy podle oborů vzdělání a okresů ve školním roce 2015/2016*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32493487/330100162003.xlsx>.
- [9] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017g). *Konzervatoře a vyšší odborné školy podle okresů ve školním roce 2015/2016*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32493487/330100162004.xlsx>.
- [10] FIRSTOVÁ, Jana, (2014). *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, ISBN 978-80-7380-521-0.
- [11] GRÍVNA, Tomáš a kol., (2014). *Kriminologie*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Wolters Kluwer, ISBN 978-80-7478-614-3.

- [12] HÁJČÍKOVÁ, Petra, (2007). *Komplexní geografická charakteristika Opavska*. [Bakalářská práce]. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta [online] [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/62742/pedf_b/bakalarska_prace-finalni_verze.pdf.
- [13] HULMÁKOVÁ, Jana, (2013). *Trestání delikventní mládeže*. V Praze: C.H. Beck., ISBN 978-80-7400-450-6.
- [14] CHROMÝ, Jakub, (2010). *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, ISBN 978-80-7201-825-3.
- [15] INOVACE SEBS A ASEBS, (2017). *Recidiva*. [online]. [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/recidiva>.
- [16] INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV, (2017). *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. [online]. [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>.
- [17] KRULICHOVÁ, Eva a kol., (2015). *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Vyd. 1. Praha: Triton., ISBN 978-80-7387-860-3.
- [18] MARTÍNEK, Zdeněk, (2015). *Agresivita a kriminalita školní mládeže. 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-5309-6.
- [19] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ, (2011). *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-825-8.
- [20] MINISTERSTVO VNITRA ČR, (2017). *Prevence kriminality*. [online]. [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>.
- [21] MLČOCH, Miroslav, (2011). *Prevence kriminality mládeže*. [Bakalářská práce]. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, [online] [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/18563/mlcnoch_2012_bp.pdf.
- [22] MRKÁČKOVÁ, Ivana, (2012). *Kriminalita dětí a mládeže*. [Bakalářská práce]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, [online] [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjmt->

- Obj8vXAhUCAxoKHcnjDRUQFgg2MAI&url=https%3A%2F%2Fis.cuni.cz%2Fwebapps%2Fzpp%2Fdownload%2F130059623&usg=AOvVaw1gxUtAdu2QCMkIkUcO1tdi
- [23] NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA, (2017). *Práva a postavení mladistvého obviněného*. [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/prava-a-postaveni-mladistveho-obvinneho>.
- [24] NICM, (2017). *Kriminalita a delikvence – charakteristika*. [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>.
- [25] PODANÁ, Zuzana a Jiří BURIÁNEK, (2007). *Česká mládež v perspektivě delikvence: (výsledky mezinárodního výzkumu ISRD-2)*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, ISBN 80-86284-68-9.
- [26] POLAR, (2017). *Na Opavsku vloni poklesla kriminalita*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://polar.cz/zpravy/opavsko/opava/39810/na-opavsku-vloni-poklesla-kriminalita>.
- [27] POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, (2017). *Kyberšikana*. [online]. [cit. 2017-11-17]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana.aspx>.
- [28] POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR, (2017). *Roční statistické přehledy kriminality dětí a mládeže v okrese Opava (za roky 2011 až 2015)*.
- [29] PSYCHOTESTY A TESTY OSOBNOSTI, (2017). *Prenatální a perinatální období*. [online]. [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <http://www.psychotesty.psyx.cz/texty/prenatalni-perinatalni-obdobi.htm>.
- [30] SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ, (2017). *Přijímací řízení 2018/2019*. [online]. [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: http://www.slu.cz/slu/cz/uchazeci/copy_of_main.
- [31] SMOLÍK, Josef., (2010). *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-2907-7.
- [32] STUDIUM PSYCHOLOGIE, (2017). *Socializace, vliv rodiny a prostředí, mechanismy*. [online]. [cit. 2017-11-17]. Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/socialni-psychologie/2-socializace-vlivy.html>.
- [33] UNITED NATIONS, (2017). *Úmluva o právech dítěte*. [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>.

- [34] VESELÁ, Jana, (2003). *Některé problémy mládeže na začátku nového tisíciletí*. Pardubice: Univerzita Pardubice, ISBN 80-7194-558-7.
- [35] ZÁKONY PRO LIDI, (2017a). *Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*. [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>.
- [36] ZÁKONY PRO LIDI, (2017b). *Zákon č. 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník*. [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Odklony v trestním řízení proti mladistvým

Příloha A: Odklony v trestním řízení proti mladistvým

<p>Zastavení trestního stíhání pro neúčelnost [§ 172 odst. 2 písm. c) TrŘ] lze za stejných podmínek jako u dospělých</p> <ul style="list-style-type: none">– vzhledem k významu chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl spáchán a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, zejména ke snaze nahradit škodu, či odstranit následky– je zřejmé, že účelu trestního řízení již bylo dosaženo– státní zástupce v přípravném řízení, v řízení před soudem obdobně
<i>bez další intervence nebo s intervencí</i>
<p>Odstoupení od trestního stíhání (§ 70 ZSM) lze jen u mladistvých</p> <ul style="list-style-type: none">– u provinění, kde horní hranice trestu odnětí svobody dle TrZ nepřevyšuje 3 roky– vzhledem k chybějícímu veřejnému zájmu na dalším stíhání mladistvého– s přihlédnutím k povaze a závažnosti provinění a osobě mladistvého– trestní stíhání není účelné a potrestání mladistvého není nutné k jeho odvrácení od páchaní dalších provinění– zejména v případech, kdy byl již úspěšně vykonán probační program a úplně či alespoň částečně nahrazena škoda– nevyžaduje souhlas poškozeného– v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud pro mládež
<i>s intervencí</i>
<p>Podmíněné zastavení trestního stíhání (§ 307 a násl. TrŘ) lze za stejných podmínek jako u dospělých</p> <ul style="list-style-type: none">– u přečinů– doznání mladistvého; uhrazení škody, uzavření dohody o její úhradě s poškozeným či učinění jiných potřebných opatření k její náhradě– vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu, okolnostem případu, je to dostačující– zkušební doba 6 měsíců až 2 roky, resp. v případě závažnějších případů, kdy lze podmíněně zastavit, jen pokud se mladistvý zaváže ke zdržení se určité činnosti či složení peněžité částky na peněžitou pomoc obětem TČ – zkušební doba 6 měsíc až 3 roky– lze ukládat též výchovná opatření– není nutný souhlas poškozeného– v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud pro mládež– ve zkráceném přípravném řízení za shodných podmínek, u trestných činů do 5 let, kde je příslušný okresní soud
<p>Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání (§ 179g TrŘ)</p> <ul style="list-style-type: none">– jen státní zástupce ve zkráceném přípravném řízení
<p>Narovnání (§ 309 a násl. TrŘ) lze za stejných podmínek jako u dospělých</p> <ul style="list-style-type: none">– u přečinů– prohlášení, že spáchal skutek (nemá účinky doznání v případném dalším řízení)– škoda či újma musí být uhrazena či učiněny úkony potřebné k její úhradě v době rozhodování– zaplacení peněžní částky státu na pomoc obětem TČ– je to dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl dotčen veřejný zájem, osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům– nutný souhlas poškozeného– v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud pro mládež– ve zkráceném přípravném řízení za stejných podmínek, u trestných činů do 5 let, kde je příslušný okresní soud
<p>Odložení věci při schválení narovnání [§ 17c odst. 2 písm. f) TrŘ]</p> <ul style="list-style-type: none">– jen státní zástupce ve zkráceném přípravném řízení